

© 228.

6035

Kooparüütel.

K. A. Hindrey.

Wanemuise
näitelawa
+ TARTUS. +

Handwritten signature in red ink, possibly reading "K. A. Hindrey".

C 228

Wanemuise
näitelawa
+ TARTUS. +

K O O P A R Ü Ü T E L

Operette 4 waatuses.

K. A. Hindrey tekst.

J. Simmi muusika.

114837

Wanemuise näitelawa
Septembri kuu 1915.

I. waatus.I s i k u d :

Dittmar Aarkampen, rüütel.
 Pater Bibander, preester.
 Hiidetark, preester ja nõid.
 Epp. } Noor-
 Hunt. } paar.
 Ulistare Peep.
 Alistetare Henn.
 Alistetare Mall.
 Alistetare Kai, Henu ja Malle ema.
 Mülkaoru Mats, wanem mees.
 Mülkaoru Tiina, tema naene.
 Rahwas.

Aeg: Kõige rängem orjuseaeg. Jaanico.

Koht: Suur, lai, õige sügawale ulataw koobas, mille lõppu näha ei ole, kaugel taga ohwrikiwi, mille taga allikas seinast niriseb, mille üle ühest august laes suits wäljatõuseb. Pahemat kätt eespool, aga mitte päris ees, koopa sissekäik, astmetega; sissekäigu suu publikumi poole. Koobast walgustawad pirdud ja tulelondid. Ohwrikiwi juures talitab Hiidetark, maani ulatawas mustas wammuses, mille siilud tumepunased on. Tal on pikad hallid, mitte wälged, juuksed, nagu sile habemeta, kôwa Soome tüüpus tugewate kulmudega. Pääs on tal tiara sarnane luudest päakate, wõõl-kõiksugu nõiaasjad, tuletab kôwasti kõiges omas wälimuses shamanisid meelde.

Koobas on mõned lauad, kulunud pingid, pakud istumiseks, niisamati mõned kiwid.

=====

1. etteaste.
Hiietark. Ülistare Peep. Alistetare Henn.
Mülkaoru Mats.

(Peep ja Henn walges riides, nagu neid praegu setud kannawad. Juuksed pikad, kuid olade lähedalt ära loigatud, mitte nagu Mülkaoru Matsil, kel pikad oladele langewad juuksed on. Mülkaoru Matsil walgete säärikute pääl wammus, Abja wammuse moodi, mitte Tarwastu ja Paistu oma. Task ees, mis ka mõlemal nooremal on).

Hiietark (waatab lae augu poole ja laulab):

Taganeb Amarik ärdake
Taga taewa ääreni,
Koit kumardab kaugele järele.
Amarik palgil punastel,
Kuum weel alles peiu kaisust
Waatab wargsi weel tagasi,
Walulikult naeratelles.
Tee wiib jälle kaugele,
Kaugemale kaari mooda,
Koit külwab kulda tal kannule,
Kuni jälle aasta mooda
Aja kaugusse kadunud.
Siis tõuseb jälle tuletungal
Taewatõrwik lausa loites,
Koidu kaissu jälle kaob
Amarik punaste põskiga.

(Pöörab meeste poole, tõsiselt, nõjuwalt).

Aja igawikust sünnib
Aasta aastale järele.
Tuleb aeg, kus mure aastad,
Mustad aastad meilgi mooda,
Kaob paolaste pesa,
Koopa keerulised käigud,
Pimeduses warjul pirrud.
Tuleb aeg, kus meie tuled
Wabalt walgusele wastu
Wirwendes taewasse tõusewad,
Amarikku teretawad
Koidule wastu kuumawad!
Taara awita! Taara awita!

Peep, Henn, Mats (kordavad). Tuleb aeg, kus meie tuled j.n.e.

(Wäike waheaeg. Hiidetark paneb mitmesugust rohtu tulde, millest mitmewärwiline suits tekib. Talitab siis tasa edasi).

Peep. Keskoõ on mööda. Tea, kas saiwad tulema. Kubjas walwab.

Mats. Ja kuigi tulewad, mis häd sest ikka saab. Rütütel laseb läbipiitsutada ja müüb siis mõlemad, teise teisale ära Lätimaale.

Henn. Eks nad pane ise täna kohe plagama ära Harju poole. Kes neid sääb teab wõi tunneb.

Mats. Hulgu sina õseti metsa mööda, kus mardus kisendab ja haldijad hao ajal hiiliwad. Ja kus sa ikka pääsed, paneb sulle penid järele, need saawad wiimaks kätte ikka. Parem andku härrale järele, egas nad need esimesed ei ole.

Henn. Esimesed ei ole, esimesed ei ole! Sa mõtled, et mis sinu Tiinaga juhtus, et see ka teistega nii peab olema. Kel oma, sel oma, see teisega jagada ei taha.

Peep. Rittmetsa Tõll läks Kärduga ära, ei saanud mitte keegi kätte, olewat teised nüüd Pihkwa pool. Paap löi kaks mõisameest maha ja sai Peipsini ja sõitis üle...

Mats (wahele). Aga Raasawere rütüli koorad kiskusiwad Kaldaküla Madise lõhki ja Reet toodi tagasi ja Raasawere oma pidas ta tornis kinni ja kui tal sellest tahtmine täis sai, andis ta tema mõisameeste kätte.

Henn (poolkartlikult ja auukartes Hiie-targa poole waadates). Selle eest nõidus ka Hiidetark Raasawere omale haiguse külge ja kõiksugu õnnetust. Ise ta enam liikuda ei saa, lehmad kärwasid tal ära ja pojäl olewat Wene piiril mõlemad silmad pääst wäljapistetud.

Mats (hirwitades). Noh, lehmad wõtab ta jälle meie käest ja mis poegadesse puutub -

2. etteaste.

Mülkaoru Tiina. Alistetare Mall. Alistetare Kai. Rahwas.

Tiina. Tulewad, tulewad. Rästasoost tulewad üle, mõnelt kohalt kandis Hunt teda mülgestest üle.

(Alistetare Mall, Alistetare Kai ja hulka rahvast tuleb sisse. Maesed on Setu moodi riides, mitte nendes hari-likkudes rahvuslistes riietes. Moore-
matest meestest on mõnel olleankrud ja lähkrid olal, üks wanem mees on to-
rupilliga, seadiwad neid üles, kannud ilmuwad lauale. Hõisatakse hästi ela-walt segamini, aga selgesti ja üksik-
asjalikult kuuldawalt). Hõisa, tulewad! Pulmad! Hõissa. See lähker pane siia nurka. Ega Hunt ei jäta. Maret äe tule, ma kae sut. Poiss, anna kann siia ja kalda sisse...

Mats. Mis te roogite, waat'ku kuuldakse weel ära. Siis tuleb nahk narmastena.

Uks poistest. Noh, siin tagakoopas mõne tapperi ikka leiame, kui peaks keegi pääle juhtuma.

Teine poistest. Ja rüütel pühkigu nüüd suu puhtaks, Eppu ta enam kätte ei saa.

Henn. Ja papp ei saa ka oma salmisid lugeda ja selle eest wara wõtma tulla, liietark paneb ise paari, waat'säält tulewadgi.

3. etteaste.

(Tulewad Hunt ja Epp, riides nagu teist sedgi, Hundil taper wöcl, wibupüss, oda, wiwitkübara küljes tammeoksade kimp. Epu walgete wesirooside pärg pääs).

Hunt (elawalt, julgelt). Tere maarahwas, tere omainimesed, putkama panime õnnelikult.

Kõik. Tere tulemast! Õnne too kaasa! Taara sind awita.

Epp. Urujõe näkineitsilt sain pärja kaasa, mälestuseks kodumaa - (nutab äkki, siis jälle rõõmuga Hundi otsa waadates). Ja tema sai tammehaldijalt ka rohelist õnne (näitab ta kübara pääle).

Hunt (Hiietarga poole). Hiietark, kuldane, pane meid paari, aeg kahaneb, ruttama peame.

(Hiietark paneb juurikaid tulde, et suits korgela tõuseb, toob koopa sügawusest musta kuke, palwetab, käed taewa poole, tapab kuke ära, kuna naesed wahel ajal Epu ümber koguwad, talle liniku korda seadiwad. Mehed waatawad Hundi taperit, wibupüssi, mõned talitawad lähkrite kallal, kõik waikides).

Hiietark. Astuge püha kiwi juurde.

(Hunt ja Epp astuwad kiwi poole, teised tagantjärele).

Hiietark (Epp ja Hunt hoiawad üksteist kättest risti kinni, nii nagu kaks inimest seda teewad, kes kolmandat kätte pääle wotawad, seisawad wastamisi. Hiietark paneb neile, sonu lauldes, lausudes, ikka midagi kätte pääle).

Maaalustelt mulda wilja wõrsumiseks, (pane mulda)

Weejumalatelt weeonnistust, (Kaldab natuke wett)

Tuuletarelt õietolmu,

Ilmatarelt kaste pisaraid,

Ussituhka kurja wastu,

Päkapikustelt piha rohtu,

Pikkerilt pilwe palistust,

Kõu käest taewa kiwi kilda,

Kartmata südame karastust.

Olete nüüd kokku antud,

Kokku antud, paari pantud,

Astke nüüd wälja ilmasse,
 Wanataat waadaku ülewalt,
 Uku andku ikka õnne,
 Taara teid edasi awita!
 Kõik (kordawad). Olete nüüd kokku antud

j.n.e.

(Hiidetark tõstab käed taewa poole, kõik
 langewad põlwili, siis käseb Hiidetark
 käeliigutusega Eppu ja Hunti püsti tõus-
 ta, wiib neid kiwi juurde, kust seinä
 seest allikas niriseb ja kuna nad käsa
 pesewad, õnnistab ta neid. Siis tõusewad
 kõik püsti, noorpaar tuleb ettepoole,
 teised ka, ainult Hiidetark jääb kohale.)

Henn paneb käe Hundi õlale ja küsib):

Henn. Egas te täna weel minema hakka?

Hunt. Täna neh, mis sääl oodata.

Peep. Ei maksa, üsna walge, jää siia, ega
 sind siit keegi ei leia.

Üks poistest. Siia ikka. Mis pulm see on,
 kui laulda ei saa ja juua ei saa.

(Karjub). Hõissa saaja, hõissa pulmad.

Teised (kaasa). Hõissa saaja, saaja, saaja,
 hõissa pulmad jah!

(Naased Epu ümber).

Mall. Utle illike, kas mardus ka huikas, kui
 tulid?

Epp. Ei olnud mardust ühti, kagu aga kukkus
 nagu arust ära.

Tiina. Käol käes nüüd wiimsed laulupaewad,
 wiimse wiisi küll weeretas sel hilisel
 ajal.

Kai. Kagu kukkus sul õnnelaulu, káo laulul
 hää tähendus. (Lakkab laulma, muist rah-
 wast istub)

Kagu kukub õnnelaulu, kukku!

Kagu huikab õitselaulu, kukku!

Noorikule õitseilu,

Paremaid päewi peiule, kukku!

Tiina (laulab).

Kagu on wa kawal lindu, kukku,

Kawal ta wa kuulutaja, kukku!

Kui tema kukub kümme korda,

Kümme last ta lausub ette, kukku!
Kai. Kui tema kukub kolmi korda, kukku,
 Kolmikud korraga kuulutab, kukku!
 Kui tema kukub ühe korra,
 Kullake, kus sa mul ilutsed, kukku!

Tiina (laulab).

Kägu on wa kawal lindu, kukku,
 Kui tal õige Kuku-tuju,
 Siis läab wiltu, kurk jääb kinni,
 Kui ta siis kukudes kogeleb,
 Siis on noorikul nädalad,
 Siis on armu ülearu,
 Sõnadeta salajuttu,
 Siis on peiul pehmed käeda
 Kaela ümber kahekesi, kukku!

Üks poistest (karjatab ihates). Kärt, tu-
 le ma kae sut!

Teine poiss. Maie, kunas me pulmi teeme,
 kukku!

Kolmas poiss. Ma ei taha muud kui kann
 siia! (Joob).

Henn. Pillimees, kus torupill? Pane aga
 lugu käima. (Nooremad seadiwad endid
 tantsuwalmis, torupillimees istub laua
 pääle). Katsume, kas luudkondid weel
 paenduwad pääle orjuse.

Peep (kolmandale poisile). Noh Jaanus,
 astu aga ritta.

Kolmas poiss. Woid ise koiwi sirutada, mi-
 na rüüpan sinu asemel ka. (Pakub Mat-
 sile, kes ka lauas istub). Wõta ka sina.

Mats. Mürawad teised, ei tea, wiimaks kuul-
 daksegi ära (rüüpab arglikult).
 (Torupill mängib. Wanaaegne tants).

4. etteaste.

Dittmar Aarkampen. Pater Bibander.

(Kui tants keemas, astub Dittmar, tema
 järele Bibander tasa sisse. Mõlemad sei-
 satawad astmetel, neid ei panta esialgu
 tähele. Hüütlil nahast tolleaegsed riided
 seljas, mook, jahisarw wõol. Bibander nii-

sama katoliku tolleaegses riides, ba-
rett pääs. Mõlemad tinatäis, aga sei-
sawad kõvasti jalul. Waatawad silma-
pilguks päält, siis hüppab Dittmar al-
la, tantsijate sekka, kes kiljatades
laiali paisklewad. Mats ronib laua al-
la).

Dittmar (karjub). Siin te kuradid olete!
Bibander (tuleb raskelt alla). In nomine
Domini! Pax vobiscum! Koerapojad!
(Waikus. Hiietark paneb kanged käed
risti rinna pääle ja jääb liikumata
päältwaatama).

Dittmar. Kanäe Erukene, mu kanakene, wõi
siis siin ikka oledgi. Mu koertel oli
ikka hää nina. Ja Hunt ka siin. Näita
nüüd ka hambaid. Aga ma loön nad sulle
lõgisema. (Hunt paneb käe taperi kül-
ge). Mis, waimulik saks, tõmbame nad
homme kõik kirikutulpa?

Bibander. Tulpa jah, tulpa jah ikka. Kas sa
siin jood ja mul on janu, sanctu simpli-
citas. (Tahab kolmanda poisi käest, kes
rahulikult ja joobnult istuma on jää-
nud ja rüüpab kannu ära wotta, mille
see aga kramplikult kinni hoiab. Biban-
der wõtab siis Matsi kruusi ja siis
joowad mõlemad).

Dittmar (Epu poole, kes ikka enam naeste
taga taganeb ja lõpuks Hundi taga en-
nast ärapeidab). Ah wõi siin oled ti-
bukene, ja õpetaja juurde ei läinud ja
minu juurde ei tulnud...

Bibander (waele). Ja petad päha kirikut
ja armulist rüütli ja seadust ja
kuhu jääb maks mu laulatuse eest...

Hunt (waele). Me oleme juba laulatatud.

Bibander. Kes? Mis? Kas tohtis see raswa-
magu, see Kurewere papp, see joodik...

Hunt. Ei. Hiietark.

(Bibander ja Dittmar silmawad alles
nüüd Hiietarka. Tükk aega waikus).

Bibander (külmalt). Paganad siis. Ikka

alles paganad! Siis tuleriita. Tema ja Epp ja Hunt.

Dittmar (karjub). Minugi pärast. Aga enne annan mina talle sooja, siis papp, sina oma tõrwariidaga, (Hundil rinnust kinni) põlwili koer!

(Hunt ei liigu, käsi tapperi küljes).

Dittmar. Wõi wastu tahad hakata? (Meestele). Koerakari siia. Kõitke ta kinni!

Peep (poolwaljult ähwardades). Enne wõtame tal enesel hinge wälja.

Henn (niisama). Wõtame õige mõlemad maha.

(Ka teised poisid hakkawad ähwardawalt tasa liikuna ja waatawad wihaselt).

Mats (laua alt). Härrakene, ma koidaks küll, aga ei ole kõit.

Dittmar (liikumist nähes, pilkawalt). Wõi urisema hakkate. Oodake, kohe on mõisamehed järel. Seda sauna, mis te siis saate...

Tiina (põlwili, teised naesed ka). Halastage härra, heitke armu härra, küll Epp tuleb ja ega see laulatus siin mõni laulatus ei olnud, see oli niisama wana wiis ja Epp ise kartlik niisugune, ja mis te sest siis nii nõuate...

Dittmar. See on seadus.

Tiina. Härral ju enesel ise naene kodus, peab ise naesele ka seadust pidama...

Bibander. See on teine seadus.

Dittmar (häätatliselt). Naene peab praegu kodus külalisele Kaarnaware rüütli seadust pidama, wanamoor.

Kolmas poiss (joobnult). Oi kurat, siis tulen mina ka külla.

Dittmar (lööb talle rusikaga pähe).

Tiina. Heitke armu härra, Epp ise niisugune, küll Epp tuleb...

Epp. Ei.

Dittmar. Wõi ei?

Bibander. Ja laulatuse maksust jään ilma?

Hunt. Epp, kas sa surma kardad?

Epp. Ei karda.

Dittmar. Küll tuleriidal teist laulu
Iaulad.

Bibander (tõstab kannu ja põrutab). Paganad poletatakse ära ja noiad issanda kiituseks. Aamen! (Joob).

Hunt (käsi tapperi küljes). Poisid, kas surma kardate?

Henn (ähwartawalt Dittmari pääle waadates). Kui ise suren, wõib olla, aga kui ehk mõni teine peab kärwama, siis mitte.

Bibander (tõmbab rüütli käewarrest). Waata ette! (Rahwale). Mis te wiha kannate, mis te omad südamed kôwaks teete? Kas teie ei tea, et kiri ütleb (mõtleb järele)... nii ja nii? Ja rüütel teeb ju ainult nalja. Sest kirjas seisab pax vobiscum, see on rahu olgu teiega (rüütlile tasa) seni kui möogamehed tulewad. (Rahwale). Ja, ja rahu olgu teiega ja me tahame teiega koos juua ja rõõmsad olla (kahmab jälle kolmanda poisi kannu järele, mida see aga lahti ei lase, wotab siis Mäkaoru Mattsi kannu, näeb et see tühi on ja paneb ta ohtes ära, Tiina tõuseb püsti, wotab ruttu kannu, ruttab lähkri juurde, täidab teda ja wiib papile, Mall wiib teise kannu Dittmarile, teised naesed tõusewad ka sel ajal kõik püsti). Ja sina Hunt, kas sa ei tea, et sa pead oma ülemate sõna kuulma. Rüütlihärra ei nõua ju muud kui seadust ja kirik nõuab ka oma seadust....

Hunt. Ja mina nõuan oma seadust.

Bibander. Ega sult ju midagi ära ei wõeta...

Dittmar (naiwselt). Ma annan ju Epu sulle jälle tagasi...

Tiina (Epule). Sa saad ju jälle Hundi juurde tagasi.

Epp (pilgates). Jah, nagu sina.

Tiina (wihaselt). Mis mul siis wiga on,

küsi Matsi käest, kas ma ta naene ei ole wõi...

Mats (laua alt wälja ronides). Mul ei ole aega, hein teha. (Tahab wäljalipata).

Esimene poiss (wõtab ta rinnust kinni).

Pea! Moisameestele teed näitama, mis!

Henn (rüütlile). Kas moisamehed warsti siin on?

Dittmar. Warsti.

(Sarwe häält on kaugelt kuulda).

Henn. Mis meiega siis tehtakse?

Bibander. Ei mitte midagi, kallid ristiinimesed.

Dittmar. Tulpa teid tõmmatakse.

Hunt. Kas kuulsite! Kas surma kardate?

Peep (wõtab äkki tagant Dittmari ümbert kinni). Henn, poisid, tooge tagakoopast tapperid ja mööga wälja!

Henn. Hoissa, moisamehed teeme ka tükaks. Hiietark, kas paneme musta kuke asemel kord selle kuke siia kiwi pääle?

Kolmas poiss (tõuseb aeglaselt üles, papile). Sa tahtsid ennist mu olle ära rüüpata, tühja kannu wõid nüüd saada. (Lööb kannu pahi lõhki. Poisid ruttawad tagakoopa poole. Hiietark tõrjub neid tagasi ja tuleb ise ettepoole).

Hiietark (wõimsalt). Pidage. (Hennule).

Lase rüütel lahti. (Henn astub tagasi).

Dittmar (tõmbab mööga ja tahab Hundile kallale minna, Hiietark astub talle vastu, teeb saladuslise liigutuse käega, Dittmari käsi wajub maha. Ta tahab pahema käega mööga wõtta, Hiietark teeb jälle liigutuse, Dittmari pahem käsi wajub maha. Dittmar papile). Papp, mu käed on rabatud.

Bibander. Virgo Maria, ora pro vobis!

Hiietark. Taara tarkuse kohus algab.

Wanemuise wägewus wiit weeretab.

(Tõstab käed teawa poole, siis hakkab sügawa tõsidusega laulma).

Kinni sinu laulan, lodew poiissi,
 magama maailmast ära,
 (magama ära maa alla,
 rahu saab rahwas rüütli roosast,
 papi patustgi paenajast.
Dittmar (urisedes). Naha lasen sul sel-
jast nülgida! (Tuigub pingi juurde).
Hiietark. Uinu ood ülelugemata,
 maga rüütel mitu iga,
 papp heida aastateks hingama,
 aastateks, aastasadadeks.
 Wägi sust siin on wägewam,
 tarkus on tugew taewalistel,
 Teara awita armuliselt,
 wäeta wiisi Wanemuine,
 laulan teid kinni koopa alla,
 kinni tuhande kuude kaupa.
 (Papp paneb pää käte pääle ja uinub,
 rüütel niisama, loob aga kord weel
 rusikaga wastu lauda, siis wajub pää
 uuesti).
 Suikuge aastasadasid,
 aastasadasid, acajaga,
 päiksetõusuga, loolauluga,
 tähe läikega, kuu kullaga,
 kuni siis kukub ükskord kägu
 jällegi selsamal ajal,
 sellesama saare otsas,
 jällegi niipalju korda
 enagu ta kukkus meil tänagi.
 Siis woite tõusta imetelles,
 imetelles, ehmatelles,
 waadata wonat, mis kadunud,
 kadunud ära teie kahjuks,
 teie waewaks on warisend.
 Uinuge aastasadasid!
Kõik. Aastasadasid.
 (Kuni koobas aegapidi pimedaks läheb,
 inimesed aegapidi ära lähewad, laula-
 wad nad ikka tasemini). Aastasadasida,
 aastasadasida.
 (Hiietark üksi on weel ohwrikiwi juu-
 res näha, mille tuli ja suits pimeduses

läigivad). II
Hietark (noiduwa, suure käeliigutusega
weel kord). Aastasadasida.

E e s r i e .

II. waatus.I s i k u d :

Dittmar Aarkampen.
 Bibander.
 Barbara Aarkampen.
 Peter Ülist, stud. jur.
 Fromhold Mülkar, stud. theol.
 Laine Ülist, talutütar.
 Ebba Hunt, karjamõisa omaniku tütar.
 Rosalie Kangur, stud. hist.
 Heit Hunt, kirjanik, mõisarentniku
 poeg.
 Emilie Mülkar, wana koolipreili
 mõisas.

Kõik noored inimesed, pääle Emilie,
 Mülkari, Dittmari, Bibanderi ja prl. Aar-
 kampeni.

Aeg: praegune.
 Koht: mäekallak Aarkampenite mõisa
 lähedal.

NB. Ülist, Mülkar, Ebba Hunt, Heit Hunt
tuletawad näo poolest elawalt
Ülistare Peepu, Mülkaoru Matsi,
Eppu ja Hunti meelde.

=====

1. etteaste.

(Paremat kätt mäekallek, mitte liiga kõrge, paremat kätt puud. Kaugelt pais-
tawad wanad kantsi wäremed ja jaani-
tuled, sest on jaaniöö).

(Ebba Hunt ja Fromhold Mülkar riputa-
wad wärwilisi laternaid puude ja puh-
maste külge. Ebbal hele moodne suweüli-
kond, Mülkar mustas riides).

Ebba. Lubage säält see rohekas latern siia,
katsume, kas tema wärw siin teistega
kokkusünnib.

Mülkar. Ja, katsume, kas ta kokkusünnib. Seda
peab ikka katsuma, kõige juures, katsu-
ma, kas kokkusünnib.

Ebba. Olete juba jälle sügawate ideede
juures?

Mülkar. Tõsine inimene peab ainult süga-
wate küsimuste juures peatama, iseära-
nis siis, kui ta sügawamad soowid...

Ebba (waehele, lahkelt). Minu sügawam soow
oleks praegu, et teie mitte niipalju
küünlaraswa mu näppude päale ei tilgu-
taks!

Mülkar. Palun tuhat korda wabandust, palun
andke mulle andeks, et ma... ja te olete
see wiimane, kellele ma haiget...

Ebba (ruttu waehele). Aga ei ole ju mitte
midagi, praosti härra, ma tegin ju ainult
nalja.

(Waikus. Kaugelt kuulduw laulu wiis:

"Kägu kukub onnelaulu. Nad kuulatawad.
Pääle laulusalmi rõõmus kära, aga õige
kaugelt).

Ebba. See on üks igawene wana laul, mis siia
peatama on jäänud ja mida nad ikka nii
häämeelega laulawad.

Mülkar. Ja, ja ka uuem usuteadus kaldub sel-
le poole, et inimestele ka omajagu lõbu
peab lubama.

(Waikus).

Mülkar. Missugune ilus õhtu! Ja kui ma mõtlen, et ma jumala abiga küll palju niisuguseid õhtusid siin mööda woin saata, siis olen ma peaaegu õnnelik. Ega teie weel ei tea, et Aarkampeni preili mulle siia nüüd õpetajakoha on lubanud. Mõisal on siin ju patronadiõigus ja tädi on preiliga selle üle palju rääkinud ja teistel mõisnikudel ei olewat ka midagi selle wastu.

Ebba. Siis wõite küll õige õnnelik olla. Kihelkond on rikas ja suur.

Mülkar. Ja, ja palju tood. Aga töö on õnn. Aga kui mu õnn täielik peaks olema, siis peaksin ma kindel olema, et ka kõikidel, kes mu südamel lähedal seisawad, rahu ja õnne oleks.

Ebba. Aga miks te siis pateetiline olete? Te kõnelete just nii, nagu ähwardaks kedagi mingi paha asi.

Mülkar. Li ähwarda midagi. Esialgu. Aga wäike kartus on siiski, kui sa näed, kuidas nooreea sõbrad oma andi ja wõimisi nii ei tarwita, nagu see neile enestele ja üleüldsusele kasulik oleks. Mõtame näituseks, aga preili Hunt, ega te pahaks ei pane, kui ma ainult sõbra kohuse pärast räägin, wõtame näituseks teie wenna. Heit on luuletajaks hakanud ja kirjanikuks, sõidab mööda maailma ringi ja tarwitab palju raha ära. (Uurides). Ta läheb teie isale wististi õige kalliks maksma? Ja selle all kannatate pärast muidugi ka teie?

Ebba (süütalt, hooletult). Oh ei, isa ei ole seni weel sõnagi lausunud, naerab aga ja ütleb: las jookseb sarwed maha ja nälga ei ole karta.

Mülkar (kergemalt). Noh, siis on ju hää, siis on ju päris hää. Aga mis ma edasi tahtsin ütelda, sõber Ülist (Ebba

kumardab äkki ühe laterna järele) ei mõtle ka veel ülikooli lõpetamise peale, annab palju wälja, on organisatsiooni asutanud, kus ainult elu maitsemine ülesandeks on, kus palju joodakse ja kakeldakse ja kus hinge harimiseks aega üle ei jää, nõnda et ma üsnamures ta pärast olen. Ja kui nad pärast abielusse astuwad, siis toowad nad naesele südame ja neeruhaigusid ja muud ja wäsitatud waimu kaasawaraks.

Ebba (ajab ennast sirgeks). Kas Üli... kas härra Ülist siis tõesti nii hullult elab?

Mülkar (ettewaatlikult). Ei, ega mitte päris hullult, on ju hullemaidgi, aga ütelge ise, kui kaugele niiwiisi woib saada?

2. etteaste.

Ülist ja Heit.

(Ülist tuleb paremat kätt mäenõlwaku tagant. Hästi riides, suweülikond, Heit niisamati).

Heit (roõmsalt). Näe, noor preester aitab maailma kaunistada. Ta wiibib mul kahtlaselt palju mu õe ligikonnas.

Ülist. Soowin su õele ta maitseks õnne.

Heit. Poiss, miks nii kibedalt? Teda ma õemehena hää meelega küll ei näeks.

Ülist. Ega Ebba preili ometi sinu maitse järele walima hakka?

Heit. Ega sina ometi Mülkari ees taganema ei hakka?

Ülist. Ma ei woistle kellegiga. Mülkariga ammugi mitte.

Heit. Uhke kui hispanlane. Ja rängalt armukade. Ole julge, mu õel on kultiweretud maitse ja terve weri. Niisugusel härral nagu sel sääl, on waewalt lootust. See mees peseb, kui ta kedagi on suudelnud, oma mokad ruttu karboli-

weega üle, tõejukt.

Ülist. Kahju tüdrukust. (Astuwad teiste poole).

Heit. Mülkari tädi kütab üheltpoolt parunipreilit, et Mülkar õpetajaks saaks, teiselt poolt minu isa, et see oma õnnistust nii hästi kokkusündiwatele oludele, nagu seda kirikumõis ja kaasawara on, ei keelaks, wõtku kurat, ma sõidan ära. (Ebbale). Noh Ebba, walgustus korras?

Ebba. Waata ise üle.

Heit (kritiseringes). Kena. Päriskena. (Mülkarile). Aga kas ei peaks siin mitte transparent seisma lumiwalgete tähtedega: õnnistatud olgu su sisseminek, wäljaminek, läbikäik ja läbimine wõi midagi sarnast südantüendawat hingekoputuseks?

Mülkar (õige lahkelt). Hää et tulite, muidu oleksin teid weel edasi laimanud.

Ebba (lahkelt Ülistele). Kas teil neerud walutawad?

Ülist (imestades). Ei.

Ebba. Maks?

Ülist. Ei.

Ebba. Aga süda?

Ülist (wiiwitades). Süda... mõnikord... küll.

Ebba (hooniwalt, hoolitsewalt). Aga siis ei tohi te mitte niipalju juua.

Heit (naerdes). Aha, praost on arstiteaduse walda eksinud. Ei Ebba, Üliste süda on üsna korras, lööb ehk natuke rutemini, kui tarwis, rutemini kui praostihärra oma...

Mülkar (protesteringes). Miks sa seda usud?

Heit. ... ehk olgu siis, kui Mülkar kindralsuperintendenti näeb wõi suuremat kaasawara.

Ebba. Heit, sa oled toores.

Mülkar. Tõepoolest, see on liig. Ja mina kõneldin ainult südamehaigusest alkoholi...

Ülist (Ebbale). Kui palju tohin ma juua?

Ebba. Niipalju... niipalju... et...

Mülkar. Lubage, lubage preili Hunt, inimesed ei tohi üleüldse juua. Teadus on selgeks teinud, et ka kõige väiksem mõõt alkoholi kihwt on. Alguses näitab ta küll, nagu tõuseks energia, aga see kõik on ainult petus, lõtwus tagant järele on sedasuurem ja ka kõige väiksem mõõt mõjub aju takistawate tsentrumite pääle...

(Heit ja Ülist waatawad üksteise otsa, naeratawad, käsa suu ette pannes, mida Ebba näeb, Mülkari poolt ära pöörab ja eemale läheb).

Mülkar (heidab rutulise pilgu Heiti ja Ülisti pääle, siis ruttu Ebbale järele, kes eemal muru pääl istet wõtab. Kui ta temale järele on jõudnud, selatab ta, nagu hoo sisse sattunud edasi) ... mõjub aju takistawate tsentrumite pääle... (mis järgneb, seda ei kuulda enam).

Heit. Idiot!

Ülist. Ja seda lubab ta enesega alati kaasas käia! Nimetab sind tooreks, kui sa tõtt ütled!

3. etteaste.

(Tulewad paremalt poolt künka tagant, nagu alt oru poolt, Laine Ülist, Rosalie Kangur, Emilie Mülkar. Naesterahwad kõik mootsates suweriities, pääle Emilie Mülkari, kes tumedas riides on ja wanamoodi kübarat ja frisuri kannab. Rosalie Kangur on naisüliõpilase tüüp, labane, lai rääkimisewiis, naerab ja kõneleb kõwasti, tahab lahmakas olla).

Heit. Siin te siis olete, noh maitseme siis

kodumaa jaaniööd, enne kui jälle maailma läheme.

Ülist. Maailma lähed esialgu küll ainult sinna, me teised peame siin enne veel kodanlisi kohustusi täitma.

Emilie. Waata, säääl on ka preili Ebba ja Fromhold ja kui kenasti nad säääl istuwad ja kui ilusaks nad selle walgusearrangshemangi on teinud. Noorel rahwal ikka oma noorerahwa jutud - istume meie õige siia (istub paremat kätt künkanõlwale maha, laotab enne suur-
rati alla).

Rosalie (sojakalt). Mida te õige kodanliste kohustuste all mõistate, härra Ülist?

Ülist. Kõigepäält küll, korra ometi ülikooli lõpetada ja siis, mis jumal annab, mõnda eestseisusele ennast walida lasta wõi nõukogusse ja selle kõrwal hobusewargaid kaitsta ja alimentisid wälja nõuda. (Kõik istuwad ja heidawad nõlwakule maha).

Rosalie. Waadake, siin tulete kohe huwitawa küsimuse pääle. Kas see mitte üsna ajast ja arust ei ole, et alimentide pärast weel tarwis on protsessida?.. Ütleme ka, et meesterahwa arg egoismus ennast enese pääle wõetud kohustuste eest kõrwale tahab hoida.

Ülist (waele). Missuguste kohustuste eest?

Rosalie. Aga iseenesest mõista wõtab iga wõrgutaja ju sõnalausumata kohustuse enese pääle.

Ülist. Sugugi mitte!

Rosalie. Aga lubage ometi, iseenesest mõista...

Ülist (hätahtlikult). Wuuh, häbenege ometi sõna wõrgutaja suhu wõtta. Sellega tunnistate ju meesterahwa superioriteeti makswaks ja...

Rosalie. Ja, aga ainult, mis aastasadade jooksul omandatud wilumisesse puutub, kõigis asjus naest petta ja orjaks teha. Nüüd, kus seadus kehaliku jõuu tarvitamist selles küsimuses raskelt karistab... (kõneleb ägedalt Ülistile edasi).

Heit. Taara awita! Kui sellele keegi julgeb roosi kinkida, siis hakkab talle preili küll rooside tolmukiude ja suguelu üle ettekandeid pidama.

Emilie. Ma ei saa põrmugi aru, millest nad räägiwad. Jah, need uueaja naesterahwad. Hää et Fromhold päält ei kuule, ta on nii süüta ja jumalakartlik.

Heit (paluvalt Laine poole). Laine, ole nonda hää, lähme natuke sinnapoole, mul on sulle midagi salajat ütelda. (Laine tõuseb üles, mõlemad lähewad pahe- mat kätt ettepoole).

Laine. Kas sa nüüd siis tõesti jälle ära lähed.

Heit. Ja, ja sellest tahtsingi rääkida. Ja all sind tänada, sinu nooruse eest ja minu nooruse eest, sinu häade käte eest ja sinu hää südame eest, ja siis minna.

Laine. Heit, kas sa mitte ei wõi jääda. Wõi mind kaasa wõtta?

Heit. Ei Laine, mu armas. Ei. Ei wõi ma jääda, ei sind kaasa wõtta. Ainult tänada wõin sind ja mälestuses õnnistada. Sest kui mina jääksin, niisuguseks ma ikka ei saaks, nagu need wooruslised riigikodanikud kõik siin on. Ja teist-sugust nad wihkawad ilma et mad seda õieti teawadgi. Ma wihkan wastu, olen Hunt ja hammustan. Aga mis nad minule teha ei saa, seda teewad nad sinule...

Laine. Oh, seda kõike wõin ma ärakannatada.

Heit. Aga mina ei wõi seda ärakannatada. Ja kui ma sind kaasa wõtan, siis lähed sa hädale ja wiletsustele wastu, sest

Wanemuise
näitelawa

23.

✦ TARTUS. ✦

du minu elu peab läbi wiletsuste, läbi
hinge hädade ja kehalikkude puudus-
te minema, ja selleks oled sa mulle
telliiga armas. Ja sine jääd, Laenelaps,
ei sind ootab rahulik kolle. Ara usu, et
mul raske ei ole, aga waata (kisub
loennast rinnust), siin, siin sees on
midagi, mis mind keelab jäämast, mis
walutab, et ma minema pean, aga mis
sunnib maailma, laia maailma, pattu-
de sisse ja õnnede sisse, jumala juur-
de ja kuradi juurde ja (õige rahu-
ulikult, pilkawalt) niisuguste tunne-
dega ja kalduwustega ma ikka küll
lapsi kaswatada ei saa. Tüdruk, ära
lõmmind pehmeks tee... ja hoi a ise pää-
püsti (wõtab tal mõlemast käest kin-
ni, waatab talle waikides otsa ja
läheb siis künka päale paretat kätt
ja hakkab laulma, kuna laine sinna-
samasse maha istub).

Heit. Haudrasked pilwed roomawad eel,
uni jää sina maha,
Kaasa mul tulla ma tormisel teel
Ara mitte taha.

Olen ju koduta, rahutu mees,
Mis woin sulle anda?
Needimist raksuwa äikese sees
Tahan üksinda kanda.

Jäta mu käsi, näe taewas keeb.
Ara mitte palu,
Huuled mu elu sul weretaks teeb,
Teeb ainult walu.

Orus on mure, nad ootawad sind,
ja lase mind minna.
Orus on, tead sa, see wäikene lind,
kes nägi, kuis leiäsid ja suudelsid mind,
bedel ja lind jääb ju sinna.

Meist mõlemist lausub ta väikene wiis,
sul pisar on laugel.

Kui kuskil maailmas mind kaitsemas hiis,
ja wiisi ma kuulen, ma palwetan siis
mu armsam, su rahu eest kaugel.

Laine (seisab tükk aega, nagu kordaks ta
tasa Heiti laulusõnu, siis laulab ta).

Laine.

Armas, ära mitte mine
välja kaugele maailma.
Waata ometi mul silma,
walus on su lahkumine,
anna käsi, ära mine,
waata ometi mul silma.

Inimesed ilmas kaugel
pole mitte hädä su wastu,
okkaid mööda tuleb astu.
Waata, minu rinda wastu
wõid sa oma pääd ju panna
kui sul kurwalt pisar laugel.

Kui sa kaugel oled, waata,
ei siis und ma saa ei rahu,
kas ju puusepp ehk ei tahu
laudu, et sind mulda saata,
kas ehk läbi mere wahu
sinu tardunud pilk ei waata.

Armas, ära mitte mine
välja kaugele maailma,
waata ometi mul silma,
walus on su lahkumine,
waata ometi mu silma,
anna käsi, ära mine.

Laine. Armas, ära mitte mine!
Heit. Süda ihkab mul maailma!
Laine. Waata ometi mul silma!
Ebba. Walus on ju lahkumine!
Heit. Välja kaugele maailma!
Laine. Anna käsi, ära mine!

Laine. { Waata ometi mul silma!
Ebba. { Ara mine sa maailma!
Heit. { Elule ma waatan silma!

Heit. Läbi woogude ja wahu!
Laine. { Inimesed ilmas kaugel
Ebba. { Pole mitte hääd su wastu!

Heit. Tahan julgest mina astu!
Laine. Waata mul on pisar laugel!
Heit. Ei ma taha waikist rahu!

Heit. { Otsin tuisku, maru kaugel!
Laine. { Kui sa ära minust kaugel!
Ebba. { Kui sa kaugel, kui sa kaugel!

Laine (läheb Ebba ja Mülkari poole).
 Wabandage, üttele õige Ebba, kas sa tead,
 kuhu su wend õige sõidab?
Ebba (tõuseb üles, wõtab Laine käe alt
 kinni, tulewad ettepoole ja siis pool-
 ringis künka poole, üle öla tagasi wi-
 sakalt Mülkarile). Wabandage. (Siis
 Lainele). Wist küll Pariisi.
Laine. Sina tead, kas sääl elu kallis on?
Ebba. Mitte kallim kui mujal. (Jouawad
 teiste juurde. Ka Mülkar tõuseb nüüd
 üles ja tuleb teiste poole).

Rosalie (Mülkarile). Ütelge teie, härra
 Mülkar, (tõuseb püsti) sest selle här-
 raga siin on ju woimatu kõnelda (wõ-
 tab ta käe alt kinni ja wiib ta, kuna
 Mülkar kohmetult tõrgub, tagasi endi-
 sele kohale), üttele siis teie õige,
 kuidas kirik polügamiliste nähtuste
 pääle waatab, morganatilised abielud
 on ju lubatud, ja kas mitte ka poly-
 andria...

Emilie (hädaliselt, kutsudes). Fromhold.
Rosalie (tagasi hüüdes). Silmapilk, meil
 on ainult wäike jutt. (Istuwad, Rosalie
 kõneleb elawalt Mülkariga, kes natuke
 sonaaher ja nagu piinlikus seisukor-

ras on).
Heit (tuleb künka nõlwakule ja heidab pikali, kõrgemale kui teised, kaugelt on harmonikat kuulda). Kuulake seda rõõmu sääl. Ja wanast oli nimelt siinrahwal õige raske olnud. Muinasjutud räägiwad ühest rüütlist, kes nii metsik olnud, et kurat ta lõpuks ära wiinud. Ka meie perekonnas on sellest wana jutt olemas...

Emilie (waele). Ja kas teate, wana Aarkampeni preili usub kōwasti ja kindlasti, et üks Aarkampen weel olemas on, kuna ju Aarkampenite suguwōsa päle preili täiesti otsa on lõppenud. Üks wana ettekuulutus... (äkki hakkab kägu kukkuma ja kukub seitse korda).

Heit (waele). Wait. (Pöörab küljeli, toetab ühe küünernuki pääle). Kuulake wiimane kägu! (Kõik kuulawad). Seitse korda!
 (Kui kägu ära on kukkunud, tuleb just Heiti ees - Heit on publikuni poole profillis - natuke kõrgemalt Aarkampeni pääl mulla seest wälja. Mõlemad wahiwad üksteisele liikumata ja wai- kides otsa).

Heit. Tere ka, wa'maamutt!
 (Dittmar riides nagu esimeses waatuses ronib täielikult wälja ja klopib mulda riidetelt. Siis tuleb Bibanderi pääl nähtawale).

Heit (ikka weel liikumata). Kanäe, teine weel!
 (Kõik waatawad neid tardunult).

Bibander (pää ainult wäljas). O sancta virgo Maria, missugune jänu!

Dittmar (kärgeatab, kui ta koiki on uuri- nud). Mis märdipäew teil on? Kasige koju toole. Ja Hunt, kuumade tangide waele, natuke põlewat eli. Mis? Müts maha, lurjus! (Lõob Heit Hundi kübara maha).

Heit (tõuseb üles, tõstab kübara üles, rahu-
-likult). Kui see waga realistline eten-
-dus seda nõuab, minugipärast!

Dittmar (katsub tema riideid, tõmbab näp-
-pudega uurides tema püksipõlwa). Peen
riie, peen riie, missugused torgad tal
jalas ja woldid sees, kuule paater (Bi-
-bänderile), see on kõik nii waga imelik.

Bibander (tõmbab enesel ikka üle silmade,
nagu tahaks ta und ärapühkida).

Dittmar (jälle wihaselt). Ja Uliste Peep,
mis sa wahid, ja teie kõik, kasige töö-
le.

Ulist (hääkskiites). Päris tore mäng!

Heit. Pagana eht, terve kostüm ja toon.

Laine. Ei tea, kes see peaks olema?

Ebba. See on täiesti ilus üllatus ja häa
mõte.

Dittmar (silmas alles nüüd Ebbat, karjub).
Ja Epp tuleb silmapilk kaasa. Silmapilk,
kuuled sa. (Naatab teda ikka suurema
imestusega). Ja ilusaks oled sa läinud,
et kurat sind wõtku!

Mülkar (tõuseb rahutult üles). Õige maitse-
rikas kompliment!

Dittmar (ikka suuremate silmadega Ebbale
lähemale). Ja kaasa tuleb sa otsekohe.
(Naarab ta ümbert kinni, Ulist kisub
tagasi).

Ulist. Maskewabadusel on omad piirid, mu
härra!

Dittmar (lööb Ulistile rusikaga wastu rin-
du). Koer, tohid sa oma härrat puutada!
(Tõmbab mõõga ja tahab lüüa, Heit tõmbab
käewarrest kinni).

Ulist. Kuulge, sellega wõite ju haiget teha!

Heit. Härra peab kõwasti stiilist kinni.

Dittmar (rabeleb ennast lahti ja tungib
uesti Ebba poole, karjudes). Epp, sa
pead tulema!

Mülkar (astub Ebba ette, paisatakse maha).

Dittmar. Eest, Mülkaoru Mats!

Bibander. Mater immaculates, orjade mäss.

- Ja mul niisugune jänu!
Ülist ja Heit (wõtawad rüütli kinni).
 Nüüd on küllalt! See läheb liiale.
 Kes te olete? Ütelge, kes te olete?
Dittmar (ääreta wihas). Wõi te koerad
 Dittmar Aarkampeni ei tunne? Wõi ei
 tunne, kes Dittmar Aarkampen on? Lah-
 ti laske, silmapilk laske lahti.
Heit (naeratades). Noh, kui te üks Aar-
 kampen olete, siis peate meile oma
 rüütlik sõna andma, et te mitte ke-
 dagi enam ei puutu.
Emilie. Aarkampen? Kas te tõesti üks
 Aarkampen olete?
Dittmar. Olen jah, aga mis see sinusse
 puutub, wana öökull?
Emilie. Wuuh kui kombeta.
Heit. Kas annate sõna?
Dittmar (kurjalt). Annan. (Nad lasewad
 ta lahti. Nii kui ta lahti saab,
 tombab ta jahisarwe ja palub appi).
 Nii! Nüüd tulewad mõisamehed. Ja siis
 algab teie tants. (Waatab lossi wa-
 remete poole, jahmatades). Pater!
 Bibander, mis see on?
Bibander (öörub ikka silmi). Waremed.
Dittmar (mõirgab teiste poole, käega
 lossi poole näidates). Kes seda
 tegi?
Bibander (ägades). Talupoegade mäss.
 (Heidab põlwili). Ora pro nobis,
 virgo sanctissima!
Rosalie. Ei, wenelased, anno domini.
Emilie. Aga mõis on nüüd sääl allpool,
 (näitab käega pahemale poole) pa-
 runi härra.
 (Tuleb rahwas).
Rahwas. Mis pasunat siin aetakse? Õige
 nagu hädapasun oli. Mis siin õige
 lahti on (näewad rüütliid ja Biban-
 deri). Uijah, märdisandid!
Dittmar (neid imestades ja nagu koledust
 tundes, waadeldes). Mitte mõisamehed!

Mitte mõisamehed! (Istub abitult mahaja waatab arusaamatuses ringi).
Bibander (istub ka abitult maha). Ma olen walgeid hiiri näinud, ma olen walgeid rotta näinud, ma olen roheliisi madusid näinud, olen tillikesi kuradikesi näinud, aga niisugust wiirastust ei ole ma enne näinud!
 (Paroness Aarkampen tuleb pahemalt poolt, hästi wanaldane piiga, rahwas terwitab, kõik terwitawad).

Barbara Aarkampen. Ilus jaanico... (jahmata Aarkampeni ja Bibandert nähes).

Aarkampen. Waata. Tädi Ursula!

Barbara. Mis see on?

Aarkampen. Seda tahan ma ka teada.

Bibander. Mu pää! (Hoiab kätega pääst kinni). Mu pää! Ma ei saa midagi aru, neitsi Ursula.

Barbara (waatleb neid põlgawalt, tahab ära minna, Aarkampen kargab püsti ja wotab ta käewarrest kinni). Siia jää ja ütle, kes seda tegi? (Näitab waremetsa poole). Ja kes lubas neile siin märdisanti teha? (Näitab teiste pääle).

Emilie. Parunipreili, see härra ütleb, et ta üks parun Aarkampen olewat, Dittmar parun Aarkampen.

Aarkampen. Pää louad, nagu ta mind ise ei tunneks, (Barbarale) ja nüüd wasta sina.

Barbara. Aarkampen? Dittmar Aarkampen! (Waatab tema nägu, näeb oma käewarre küljes tema kätt sormusega). Ja Aarkampenite wapp, Aarkampenite nägu! Taewane isa on see ometi tõsi, on see ometi tõsi. Taewas olgu kiidetud igawesti!

Aarkampen. Ära kilka, tädi Ursula, waid ütle...

Barbara. Mina olen ju Barbara, Ursula oli ju minu tädi, mina olen ju Barbara, armas Dittmar, mina...

Aarkampen. Lori, ära soni, nina on sul ainult pikemaks läinud ja märdisanti teed sa, ja nüüd wasta, kes selle sääl öösel maha-

põletas?

Barbara. Oh taewakene, nii järsk, nagu kõik Aarkampenid. Ei ole midagi mahapõlenud, tule nüüd koju, maga ennast ilusasti lahedaks, küll siis räägime, oh sa taewane isa küll, tule nüüd, heida ilusti kodus magama.

Aarkampen. Kus pagan kodus magama. Kus lõksu sa mind meelitad? Wiid mind wiimaks oma tallipposi juurde, et ma su wärdja Aarkampenite wõsuks tunnistan. Seda ei ole! Seda ma sulle ütlen, kui ma ta kätte saan, hobuste wahel lasen ta lõhki käristada ühes ta jõmpsikaga.

Heit (Ülistile). Ma leian, ta läheb oma perekondlikes indrikretsionides natuke kaugele.

Barbara. Oh jumal, oh jumal, (Emiliele taasa) ta on üsna segane (Aarkampenile). Tule nüüd, tule lähme koju.

Bibander. Jah, mul on kole jänu.

Aarkampen. Ja Epp tuleb kaasa.

Barbara. Wabandage, jumala pärast, preili Hunt, te saate iseäralisest seisukorrast aru...

Bibander. Jäta nüüd naesed. Juba Saalomon ütles, et ei maksa. Parem joome, siis selgub, mis õige on juhtunud.

Aarkampen. Õige. Ega ta ära ei jookse. (Pöörab Ebba poole ja laulab).

Tugew mu käewars, süda mul julge,
Heia! Alt ära ja eemale eest!
Hiilijad wihkajad, tulge mul tulge,
Heitlus ja wõitlus mul lahutab meelt.

Tugew mu käewars, ümber su piha
Panen ta raskelt ja suudlen sind, neid,
Keegu ka kadetus, wälkugu wiha,
Minu sa oled ja jääd, minu leid!

Tugew mu käewars, jõuab sind kanda,
Jõuab sind kaitseda kõikide eest,

Wõtta ta jõuab ja sinule anda,
Heia! Alt ära ja eemale eest!

Ebba.

Tugewast südamest, kes jõuab kanda
Walu ja wiletsust armsama eest,
Kes jõuab hädusest, heldusest anda,
Sellest me tunneme tugewat meest.

Bibander.

Tugew mu jänu, ma jõuan ka kanda,
Maha ma jooksin küll mitugi meest,
Andke mul juua, kes wõib mulle anda,
Siis mina joon teie kõikide eest.

Heit. Hiilijad, wihkajad tulge, mul tulge,
Heitlus ja wõitlus see lahutab meelt!
Aarkampen. Tugew mu käewars, süda mul julge,
Heia, alt ära ja eemale eest!

Ebba. Tugewast käewarrest, kes jõuab kanda,
Kes jõuab kaitseda kurjuse eest,
Kes jõuab heldelt ja hädusest anda,
Sellest me tunneme tugewat meest!

Ebba, Laine. Kes jõuab heldelt ja hädusest
anda,
Sellest me tunneme tugewat meest!

Bibander. Andke mul juua, kes wõib mulle
anda,

Juua ma wõin teie kõikide eest!

Ebba. Kes jõuab heldelt ja hädusest anda,

Laine. Sellest me tunneme tugewat meest!

Heit. Tugew mu käewars, jõuab sind kanda,

Aarkamp. Jõuab sind kaitseda kõikide eest!

Bibander. Juua ma wõin teie kõikide eest!

Aarkampen. Heia, alt ära ja eemale eest!

Emilie (on waheajal, kuna Dittmar laulab
Mülkariga tasa rääkinud). Ja tema on
ju siis kiriku patron.

Mülkar. Paruni härra, kui lubate, tulen ma
homme teie terwise järele vaatama.

Barbara. Tule, ma wiin sind koju.

Dittmar. Wii kui tahad, mul on ükstäis, ükstäis.

Bibander (päästwa mõttega). Ei, kaks täis, kaks täis! Dittmar, täis oleme, muud midagi. Magama ruttu, enne juua, ja siis magada.

Dittmar. Küll siis selgub, küll siis selgub.

Heit. Tea, kas selgub? See paar paistab mulle küll natuke nii (näitab näpuga otsaesise pääle) delirium tremens.

Dittmar (heidab pilgu weel Ebba pääle, laulab wiimast salmi weelkord, siis ära).

(Koor kordab wiimast salmi).

E s r i e .

III. waatus.I s i k u d :

Dittmar Aarkampen.
 Bibander.
 Barbara Aarkampen.
 Peter Ülist.
 Fromhold Mülkar.
 Laine Ülist.
 Ebba Hunt.
 Rosalie Kangur.
 Heit Hunt.
 Emilie Mülkar.
 Toatüdruk.
 Kubjas.
 Walitseja.
 Notarius.
 Kirjutaja.
 Töölised.

Aeg: Päew hiljem, hommikul.

Koht: Tuba Kampeni mõisas.

=====

(Hästisuur tuba Kampeni mõisas. Paremat kätt eespool üks. Selle kõrval kaks akant suurte ruutudega. Suur püstseinakell nurgas. Tagaseinast viib kahepoolega avatud üks söogituppa, mis kõrgema põrandaga on kui eelmine tuba. Pahemat kätt seinas tagapool teine üks, ukse kõrval telefon. Mööblid seinte ääres, mitte toa keskel. Seinal suur püstpeegel, nurgas raudriided, seintel mõned möögad ja kilbid. Söogitoas laud, kaetud, söögid pääl. Mahapölenud küünlad, põrandel katkised söoginõud, mille kilbid ettetuppagi ulatawad. Laua ääres magavad Aarkampen ja Bibander. Pahemat kätt uksest tuleb toatüdruk ettewaatlikult näeb klaasitükka, kuulatab, piilub söogitoa ukse poole, näeb magajaid ja lööb käed kokku. Raputab pääd, siis hakkab suurest toast klaasitükka ärakorjama. Paremat ukse pihta koputatakse. Tüdruk läheb ukse juurde ja awab. Kubjas pistab pää sisse).

Tüdruk (poolwaljult). Magavad alles. Laua juures. Ei ole woodisse heitnudgi.

Kubjas (niisama). Parunipreili saatis juuba wara linna notariuse järele, mulle anti käsk kõik töölised ja kantnikud mõisa kokku ajada.

Tüdruk. Mõis kantawat uue omaniku nime pääle üle.

Kubjas. Mis säääl üleanda, lääb nii kui nii haamri alla. Kust pagan niisugune nii järsku walja tuli?

Tüdruk. Mulla alt. Põrgust. Wõi sa ise ei tea.

Kubjas. Seda küll. Aga see on ju ainult niisuguste sakste narrus. Aarkampenid on ju kõik hullud.

Tüdruk. Sõrmedega sõiwad. Lampi kartsid, käskisid ära wiia ja küünlaid tuua. Sülitasid põrandale, wandusid, et häbi kuulda. Peksid söogiriistad puruks. Ikka rääkisid nõidus ja nõidus, wiirastus ja wiirastus, kätega tükkisid ühtelugu kal-

lale. Mina ütlen preilile kohe üles.

See paks laulis ikka, et ta kihla weab, et mina tema... mina tema... majapida-
jaks saawat, ütles et ta kihlweo küm-
netuhande kuldtüki pääle wõidab...

(Pahemalt poolt uksest Emilie Mülkar).

Emilie. Kihlweo wõidab? Kuidas?

Tüdruk. Tere hommikust, preili. Nii jah, et kihlweo kümnetuhande pääle wõidab ja et...

(Pahemalt poolt uksest Barbara).

Emilie. Tere hommikust.

Kubjas, Tüdruk. Tere hommikust armuline parunipreili.

Barbara (nokutab päega). Noh Jaan, kas oled käsud wäljaandnud?

Kubjas. Tegin nii, kuidas kästi. Ainult kannu Kusta ei saanud tulla, tema juures on pisikest peret tulemas...

Barbara. Hää küll, hää küll, wõid minna. Ja Miina, sa mine ja kraami mu tuba üles...

(Kubjas ära). Kas parunihärra tuba juba korras on?

Tüdruk. Ei heitnudgi magama. Nüüd magawad säääl (näitab käega).

(Barbara ja Emilie heidawad kartliku pilgu söögitoa poole, tüdruk waatab

molemaid preilisi muigates, siis pahemat kätt ära. Barbara onkab waatab keela pääle).

Barbara. Söögiwaheag warsti mööda. Jah, nii nad olid kõik, isa ja onud. Aga tae- wale tänu, et üks weel olemas. On küll üks selle Aarkamperi järeltulejatest, kes minu noorepõlwes Amerikasse läks.

Emilie. Wäga wõimalik, wäga wõimalik. Amerikas weetakse palju kihla. Nemad on ka alati kihlweost kõnelnud, mis nad wõidawad, kümmed tuhanded kuldtükid.

Barbara. Tõesti. See seletab kõik. Nii siis kihlweo pärast niisugune ülesastumine.

See on ilus, see on ju päris lõbus.

(Rõõmsalt Emiliaga pahemat kätt ära).

(Wäljas löödakse söögiwahe kella. Aarkampen hakkab aegamööda ärkama, sirutab ennast, haigutab, waatleb Bibanderit, siis hakkawad ta silmad toas ringi käima. Tuleb üles, tuleb suurde tuppa, waatab aknast wälja. Siis pöörab ta tagasi, näeb seinakella, kuulatab ta tiksumist, teeb tikatsi liikumist näpuga järele ja raputab siis mõttes pääd. Pöörab ümber, waatleb tuba, näeb suurt peeglit, astub lähemale, pöörab tagasi, kumardab terwitades. Astub lähemale, sirutab käe teretamiseks wälja, pöörab käega wastu peeglit, kobab uuesti peeglis olewa käe järele, tombab käe tagasi. Hakkab taganema, taganeb, näitab rusikat, läheb jälle ettepoole, katsub teisele kõrvalt ligipääseda, kus juures peeglipilt kaob, jääb ehmatades seisma jookseb siis karjudes ja pääd kinni hoides söögituppa).

Aarkampen. Bibander, Bibander - wiirastused kestawad edasi.

Bibander (ärgates). Wiirastused... ergo bibamus.

Aarkampen (teda raputades). Tule üles ja waata! (Weab teda, kes uniseslt silmi pühib, peegli ette, siis ehmatades wordleb Bibanderit pildiga). See oled ju sina.

Bibander (peeglisse näidates). Ei, see oled sina!

Aarkampen. Kurat teab mis see on - (Wõtab julguse rindu, weab Bibanderit tagant järele ja sammub üsna peegli lähedale. Siis jääwad mõlemad ninaga klaasi ees seisma. Kobawad klaasi). Kes te olete? Utelge, kes te olete.

Bibander. Apage satanas! Oled sa kurjast waimust, siis kao. In nomine Domini et spiriti sancti, kao! (Hädaliselt). Ei kao.

(Pahemaltpoolt on tüdruk ilmunud ja waatab huwitusega päält. Aarkampen hakkab äkki peegli taha, uurib peegli ta-

gaseina).

Aarkampen. Kurat teab, mis see on?

Tüdruk. See on ju peegel, paruni härra.

Bibander. Kas sa seda ei kardada?

Tüdruk. Ei kardada. (Astub peegli ette ja
ta kokeb, et see ei ole peegel, seadib oma lipsi kor-
da).

Bibander. Nüüd on tema ka säääl. (Näitab peeg-
li pääle). See on ju nii kui wesi.

Aarkampen. Imelik. Kust seda saadakse.

Tüdruk. Linnast poest ikka.

(Waikus).

Tüdruk. Kas paruni härra kohwi soowivad?

Aarkampen. Jälle see paruni härra, ma ütlesin, mu nimi ei ole paruni härra, mu nimi on Aarkampen.

Tüdruk. Kas Aarkampen kohwi soowivad?

Aarkampen. Kohwi?

Bibander. Kohwi?

Tüdruk. Wõi soowivad härrased teed?

Aarkampen. Teed? Kuhu poole?

Tüdruk. Söögituppa, kui härrased soowivad.
Wõi piima?

Bibander. Ah juua? Weini. Palju weini.

Tüdruk. Kas härrased soowivad endid peseda?

Aarkampen. Mis jaoks?

Bibander. Tüdruk, sa oled Susanna, kes kiusab
lotusesse wiib.

Tüdruk. Pesukausid on magamisetoas.

Bibander (wõtub tüdruku lõua alt kinni).

See sulle meeldiks küll, sa ilmalaps.

Aarkampen. Ega ma lauale ei lähe, et ma
ennast pesema peaks.

Bibander. Ma pesen ennast neli korda aastas,
aga kui sa õige tahad...

(Telefon tiliseb, tüdruk ruttab telefoni
juurde).

Tüdruk. Hallo! Ja. On küll. Ei. Saadeti järele.
Ja. Ja.

Aarkampen (Bibanderile). Mis ta säääl teeb?

Bibander (kaastundlikult tüdrukule). Mis

sul wiga on?

Tüdruk. Walitseja tahab parunipreiliga rää-

kida (ära pahemat kätt).

(Aarkampen ja Bibander waatawad üksteisele otsa. Pahemat kätt Barbara).

Barbara. Tere hommikust Dittmar, tere hommikust õpetaja härra ...

Aarkampen. Walitseja tahab parunipreili-ga rääkida.

Barbara. Kus?

Aarkampen. Istub sääl sees (näitab telefoniapparadi pääle).

Barbara. Täna-sest pääle saad ju sina Kampeni omanik olema, räägi sina õige temaga. Anna talle käsud kätte (läheb telefoni juurde, kõlistab). Hallo! Ja Paruni härra annab teile isc käsud (Aarkampenile). Tule siia armas Dittmar (pakub talle toru, Dittmar ei oska temaga midagi pääle hakata). Nii, teil on Amerikas wiist teine süstem, see toru pandakse kõrwa äärde... nii...

Aarkampen (Bibanderile). Kõneleb tõepoolest. Tõepoolest kõneleb. Ah mina wõi! Mine põrgu, mina suga tegemist ei tee. (Wiskab hääletoru ära).

Barbara. Ara nüüd kohe nii wihasta, ta on muidu ju päris hoolas mees. Aga on ikka parem, kui mees mõisa eesotsas on, küll sa temaga läbi saad, ja warsti tuleb ka notarius, siis kinnitame mõisa su nime pääle ära...

(Tüdruk ilmub).

Tüdruk. Walitseja soowis telefoniga -

Barbara. Hää küll, tean juba, kraami söögituba ära, wõta kõögist Leena appi.

Aarkampen. Kus Ulrike on?

Barbara. Ulrike?

Aarkampen. Kus on mu naene Ulrike?

Barbara. Ah nii, kas ta ka pidi tulema?

Aarkampen. Mis tulema? Kuhu ta jäi. Wõi on see saadana Recklingen ta kaasa wõtnud, mis?

Barbara. Täewas, niisugune skandal! Ega sa

ometi tõesti ei usu?

Aarkampen. Aga ma ütlen, kui Recklingen mulle mitte ta eest neli hobust, kaks koera ja wiiskümmend hinge ei anna, nagu ta lubas, siis põletan ma ta Kõlbaküla maha...

Barbara. Tule jumal appi...
(Emilie Mülkar pahemalt poolt).

Emilie. Ma nägin Fromholdi tulewat, ta tahab parunipreiliga ja paruni härraga kohes küll rääkida (koputatakse) seal wist ta ongi (awab ukse).

(Mülkar astub sisse, kumardab sügawasti, suudleb parunipreili kätt, siis tädikätt, kumardab mõlema härra poole).

Mülkar. Ma olen nii waba, härrastele hädahommikut soowimast (naesed nokutawad pääga, härrad ei kõssagi).

Barbara. Siin on, nagu sa wist ei tea, armas Dittmar, noor usuteadlane, keda ma arwasin kirikuõpetajaks panna...

Aarkampen (naerma pahwatades). Mülkaoru Matsi, kirikuõpetajaks.

Bibander. Hoho! Hõhohoho! See on ju ilus nali!

Mülkar. Ma palun wäga, ma olen üliõpilane ja mind haawab sügawalt, kui paruni härra minu kohta ütelusid tarwitab, mis ma mitte ära ei ole teeninud.

Barbara. Luba, kallid Dittmar, sul ei ole ju mingit põhjust, sa ei tunnegi noort meest, kelle teadmiste ja kõlbulikkuse kohta terve ümbruskond ühes arwamises on. Ja koht on waba...

Bibander. Hoho! Kuhu siis mina jään. Wõi on piiskopp mulle teise koha määranud, mis? Mina aga ei lähe, mis, Aarkampen? Me oleme ikka hästi läbisäänud...

Aarkampen (Bibanderi pääle näidates).

Siin on kirikuhärra, ja loril lopp...
Emilie (näitab naeratades Mülkarile käega).

Tühja ka, niisama (Barbarale). Kihlwe-
du! Kihlwe du!

Mülkar (Emilie poole). Mis kihlwe du? (Emi-
lie ja Mülkar sosistawad).

Aarkampen. Ja nüüd tahan ma Recklingeni
poole ratsutada ja waadata...

Barbara. Ei, oota natuke, notarius peab
kohe tulema, ja siis teeme pääle sel-
le wäikse pidu uue omaniku auks.

Bibander. Oige sõna, mu tütar. Kui nüüd ju-
ba ette mõne tilga saaks.

Emilie. Silmapilk (läheb söögitoa poole).
Miina, too weini.

Mülkar (Aarkampenile). Ma saan nüüd aru,
et teie hüwid osa järjekindlat läbi-
wiimist nõuawad ja ei taha enam haa-
watud olla, kui minu kaastegewus sel-
le osa juures passiwlist maiku kan-
nab.

Aarkampen. Mis sa palud? Ei saa põrmugi
aru.

Mülkar. Ma tahan ainult ütelda, et ma
isegi lõbu tunnen, kui te oma osa jär-
jekindluse kaudu eesmärgile jõuate.

Aarkampen. Pea koõd suu. (Barbarale). Ta
on wist siit haigeks jäänud (näitab
otsaesise pääle). Parme mine ja too
kõik teised orjad siia. Ja kindel
käsk, et Epp olgu siin. Muidu toodakse
ta kõidetult. (Tüdruk toob weini, Emi-
lie annab Bibanderile juua).

Barbara. Oige, härra Mülkar. Ehk olete nii
lahke ja palute kõiki, kes esimestena
eila paruni härraga kokkupuutusid, siia
wäikseks pidustuseks.

Mülkar. Suure hää meelega, armuline paru-
nipreili. (Koputatakse).

Barbara. Sisse!

(Sisse tuleb notarius kirjutajaga,
Mülkar temast kumardusega möõda wäl-
ja).

Notarius (kumardab kirjutaja ka).

Barbara (temale wastu). Wäga lahke, et nii

ruttu tulite. Teil on paberid muidugi walmis?

Notarius. Walmis, kõik raamatud kaugas, armuline preili, Barbara (esiteledes). Siin on uus omanik Dittmar parun Aarkampen. (Aarkampen liikumata).

Notarius (kumardab sügawalt). Wäga rõõmustaw. Soowin õnne, paruni härra.

Barbara. Siin õpetaja Bibander. (Bibander istub laual ja wahib osawõtmeta klaasi juures notariust).

Notarius (kumardab sinnerpoole). Wäga auustaw. — Me woime kohe asja juurde asuda. Täieline kingituse akt, nagu te kirjutasite, armuline preili, ilma mingi erapunktita, ilma klauselita, eks ei?

Barbara. Iseenesest mõista.

Notarius. Siis ei ole muud waja, kui allakirjutada.

Barbara. Palun siia laua juurde.

(Notarius istub, kirjutaja pakub talle sulge. Koputatakse).

Barbara. Sisse!

(Ebba, Laine, Rosalie raamat kaenas, Heit, Ulist, Mülkar. Kumardused, terwitused, Aarkampen ja Bibander ikka liikumata).

Rosalie (Emiliele). Ma kuulsin juba, et see terve eilane etendus kihlwedu tagajärg on...

Barbara. Härra notarius, kui me eksitame, läheme teise tuppa.

Notarius. Mitte sugugi. Paren, kui palju tunnistajaid woiwad kõik allakirjutada. Aga nüüd palun kõigepäält teie allkirja, armuline preili, enne siia raamatusse, siis sinna, selle koha pääle.

Barbara (kirjutab).

Notarius. Nüüd paruni härra, teie. Aarkampen. Mina?

Notarius. Ja! Kinnitage allkirjaga, et teie

nüüd Kampeni mõisa maad ja majad oma
hoole alla võtate.

Aarkampen (Bibanderile). Papp, kirjuta mi-
nu eest.

Notarius. Ei, see ei lähe, seda peate ise
tegema.

Aarkampen. Et see maja siin minu on?

Notarius. Nimelt.

Barbara (naeratades). Ja teised majad ja
hooned ja kõik, mis sa säääl näed, ka
(näitab akna poole).

Aarkampen (ruttab akna juurde, tahab välja
kumardada, porkab päega vastu ruutu,
jäab juhmilt seisma, katsub ettewaat-
likult otsaesist, siis ruutu. Teised
naeravad tasa. Siis ruttu notariuse
juurde). Minugipärast. Mul ükstäis.
Ma ei saa mitte midagi aru. Kuhu ma
pean kirjutama? (Notarius näitab Aarkamp
võtab Barbara käest sulepää vastu ja
uurib teda).

Barbara. Teil Amerikas on ehk peremad
konstruktsionid. Lepi sellega ja kirju-
ta alla.

Aarkampen (tõmbab kolm risti raamatusse).

Notarius (kargab püsti). Mis te teete? Kis-
tisid?

Aarkampen. Seda ma olen alati teinud.

Barbara (sosistab ruttu notariusele mida-
gi kõrva sisse).

Notarius. Olgu nüüd küll, aga nii tähtsa
asja juures nagu need dokumendid, ei
maksa liiga järjekindel olla. Kes här-
radest tunnistaks need risted õigeks?

Mülkar. Ma olen nii waba (kirjutab).

Notarius. Ehk weel keegi härradest?

Heit. Ka mina olen walmis allkirjaga
tunnistama, et siin kolm risti on
(kirjutab).

Notarius. Nii. (Paneb raamatud kokku, tõu-
seb üles, Aarkampenile kumardusega).
Soowin siis ka onne ja kõigile hääd
päewa (kirjutajaga ära).

Barbara. Nii. Nüüd on siis kõik sinu ja olen kindel, et sa Aarkampenite warandust hoiad ja suurendad. Kas sa ei läheks mitte ka wälja waatama, kuidas su omandus wälja näeb?

Aarkampen. Kõik on ju siis minu?

Barbara. Aga muidugi.

Aarkampen (Bibanderile). Kas tuled kaasa.

Bibander. Ei. Kõik on nii imelik. Siin laua taga on nagu kindlam.

Aarkampen (waatab Ebba poole). Hää, et sa tulid. (Ara paremat kätt).

Heit. Tehke, mis tahate, niisugust tõewarwilist etendust ei ole ma weel näinud. Ja ka teie olete meister näitlemiseks, mu härra. sääl ajaloolises preestri mundris.

Bibander (rasketes mõtetes). Ütle mu poeg, kas sa oled see Hunt, kes üle soo jooksis, Epp süles.

Heit. Mispärast ma nii waewalisi asju ette peaksin wõtma?

Bibander. (Mülkarile). Kas sa oled Mülkaoru Mats wõi mitte?

Mülkar. Mu nimi on Fromhold Mülkar.

Bibander. Ütle mulle Epp, kas mina olen õpetaja Bibander, kes sind Hundiga (näitab Heidu pääle) laulatada tahtis?

Ebba. Taewas - Heit on ju mu wend!

Bibander. Siis on ikka kõik wiirastus wõi oli wiirastus, sina, tema, mina - ainult see ei ole wiirastus (walab sisse ja joob).

Barbara. Härra Hunt, kas te ei taha mitte waadata, kuidas ma sinises toas selle wana kapi ümber lasen teha, teil on ju nii stiilikindel maitse.

Heit. Hää meelega.

Ebba. Kui lubate, tulen ma kaasa.

Laine. Ja mina.

Barbara. Palun. Emilie, teie täitke seni perenaese kohustusi.

(Ebba ja Heit ära. Emilie istub Bibanderi juurde, wõtab kotist käsitöö wälja. Mülkar tahab ka minna, Rosalie peab teda käewarrest kinni, wiib tooli juurde, ise istub sohvale, Ulist istub ka Bibanderi juurde).

Emile. Kas Amerikast nüüd ruttu Europasse saab?

Bibander. Kuidas? (Kõnelewad edasi).

Rosalie (Mülkarile). Noh istuge ometi.

Mülkar (istub sõnakuulelikult).

Rosalie. Kas te ei leia, et see terve etendus, see kihlwedu meie kuiwal ajal mitte üsna luuleline, romantiline ei ole.

Mülkar. Ja, tõepoolest...

Rosalie. Ma armastan nii väga romantikat, luulet üleüldse. Te olete niipalju kirjandusega tegemist teinud, te tunnete muidugi ka uuemate naisluuletajate tundeilma?

Mülkar. Paraku...

Rosalie (waehele). Paraku leiaste muidugi, nagu kõik teisedgi, et erotiline külg õige tuntawalt esineb ja see nõnda nimetatud karjatus lapse järele...

Mülkar. Aga lubage...

Rosalie. Mis iseäranis mitte abielus olevate naisluuletajate juures...

Mülkar (tahab püsti tõusta). Silmapilk, tädi.

Rosalie (wõtab ta käiksest kinni ja tõmbab ta tagasi). ...ilmsile tuleb. Aga mina leian, et igal...

Ulist. Naesterahwal õigus on lapsi saada, aga... (ta on waheajal muigates päältkuulanud ja tooli Mülkari kõrwale tõmmanud ja maha istunud)...möödukalt, tahate ütelda.

Rosalie (tüliwalmis). Minugipärast möödukalt, sest kui teie natsionalökonomia seadusi silmas peate...

Emile. Fromhold, tule õige natukeseks siia!

Mülkar (tahab püsti tõusta, Rosalie tõmbab

ta aga jälle käistpidi tagasi).

Rosalie. . . . siis peate ju tunnistama, et
ema olla nii suurt jõudu nõuab, mi-
da mujale kasulikumalt tööle võiks
panna. (Emilie poole). Teie preili
Mülkar, peaksite waba põlwe kasulik-
kust õieti hinnata võima, aga kui
teil kaksteistkümmet last oleks...

Emilie. wuhh preili, mis te räägite.

Mülkar (tahab üles tõusta). Mina kui
opetajaameti...

Rosalie (peab teda käisest kinni). Pida-
ge, ma loen teile siit kohe midagi
ette, mis nii terawalt seda küsimust
walgustab (lehitseb raamatus).

Ülist (tasa Mülkarile). Sa oled selle
jutu jaoks liiga orn, pista plehku.

Mülkar (niisama, kaeblikult). Ta ei lase
ju, ta kompromitterib mind. Kust ma
siis kohta saan.

Ülist (tasa). Ütle, et sul kõht walutab.

Mülkar (tasa). Kas sa hull oled!

Rosalie. Waadake, siin see koht on...

Mülkar. Lubage, ma waatan, mu tädi tahab
mulle midagi ütelda (tahab püsti
tõusta, Rosalie tõmbab kuuesiilu-
pidi tagasi).

Rosalie. Oodake! (Emilie poole). Sis-
sejuhatuseks midagi, et mis loomulik,
et seda häbeneda ei tohi...

Ülist (tasa Mülkarile). Ütle et sa wäl-
ja tahad!

Mülkar (nihkub rahutult toolil).

Ülist (kõwasti). Iseenesest mõista, mis
loomulik ega seda häbeneda ei tohi
(müksab Mülkari).

Mülkar. Kui lubate, preili, ma palun tõ-
siselt...

Rosalie (waatab talle küsiwalt otsa,
hoiab aga ikka kuuesiilust kinni.
Waikus).

Emilie. Fromhold!

Mülkar (nihkub rahutult, siis tõstab sõr-
med üles, nagu seda koolis tehtakse).

Rosalie. Mis see tähendab?

Mülkar. Palun wälja!

Rosalie (wiskab ennast pahaselt diiwani-
se tagasi, Ulist naerab).

Mülkar (istub weel natuke aega, waikus,
tõuseb siis püsti ja hakkab aegamöö-
da pahemat kätt olewa ukse poole mine-
ma. Waatab Emilie poole, kes pään wangu-
tab, siis paremat kätt wälja).

Bibander. Hähähähä! Aga ega ta ei pääse!
Hohoho!

Emilie. Mis te sellega arwate, õpetaja
härra?
(Paremalt poolt Barbara, Ebba, Laine,
Heit).

Bibander. Ega ei pääse. Naesterahwas on
kõwem.

Heit. Kuidawiisi? Milles?

Bibander. Mida naesterahwas tahab, seda
tahab ka taewas. Olen neid küllalt lau-
latanud, keda kui sokkusid altarile wi-
di.

Heit. Noh, seda tahaksin ma näha.

Bibander. Tuleb ka sinu tund, tuleb ka si-
nu tund.

Rosalie. See on ju otse häbemata! Mis te
oige mõtlete!

Bibander (tõuseb püsti, tuleb laua tagant
wälja, paneb käe Heidu olale). Noormees,
sa ei pääse. (Ulisti pääle näidates).
Tema ka mitte. Tuleb aeg, kus tüdruk ru-
mal on kui puupakk, aga sa ütled, et tal
nii sügawad mõtted on, et ta ütelda ei
saa. Ta jookseb sulle järele ja teeb en-
nast häbiks ja sa oled uhke, et see si-
nu pärast sünnib. Ta on toores ja kuri,
sinä aga ütled, et ta kindla loomuga on,
paneb pehmed käewarred sulle kaela üm-
ber ja sul on lõõg sarwis nagu tõpral,
aga mind nad ei saa, mind nad ei saa
(lööb enesele rõõmsalt wastu rindu).

Barbara (idignationiga). Aga õpetaja härra!

Rosalie. Kuulmata!

Ebba (kehitab kergelt ôlasid).

Laine (läheb ja waatab aknast wälja).

Emile (Ulistile). Kaunis labane!

Heit (naerwa uudishimuga Bibanderile).

Miks nad siis teid ei saa?

Bibander. Ma ei tohi naist wõtta, hahaha!

Heit. Miks ei tohi?

Bibander. Minu usk ei luba!

Heit. Aha, aga Saulusest on Paulus saanud,
wõib ka ümberpöördult juhtuda.

Bibander. Ei wõi, kulla noormees. Seda pat-
tu ma ei tee. Ja kui ma teid kõiki
waatan, siis on mul nii kuradi hää
meel, et mind keegi wõtta ei saa. (Wõ-
tab klaasi kätte laulab).

Ilus näoke, ilus suukene,
Magus musukene, trullala,
Wäike käekene, kõik see muukene -
Mind nüüd looga wõtta küll ei saa.

-iiv Wälkuw silmakene, mahe jutukene,
Pehme kehakene, trullala,
Salkus rippuw kuldne juuksetutukene
-i Mind nüüd kauks müüd kõita küll ei saa.

Ühte kaisutada, teist kord kaelustada,
Seda küll, juheissa trullala,
Tahab ta mind kestwalt paelustada,
Ruttan teise juurde juheida!

-u Seni on ta kena, kui wõin jooksta ära,
-i Seni igast küljest ikka kaunim ta,
-is Kui ma kindlalt küüsis, kaob terwe sära,
-ne Jääme jumalaga parem trullala.

-i Siis on tuhwlid lossis, siis on nägu mopsis,
-no Kadus kõik see laul ja kaunis trullala,
-m Siis on mitmed mured, siis on toonekured,
-is Mees on majariist, kes kõnnib, uiaiaa!

Parem mälestuses, ilus suukene,

Magus musukene, trullala,
 Väike käekene, kõik see muukene,
 Kiidan teid ja laulan trullala!

Heit (plaksutab käsa). Brawo! (Waatab siis
 aga Laene poole, kes teda suurelt waat-
 leb).

Barbara. Taewas, missugune õpetaja!

Rosalie. Niisugune künismus!

Heit (läheb Laene poole).

Laine (tosiselt). Seda ma sinust küll ei
 oleks uskunud, et sa oma waadetele ka
 niisugust interpreterijat leiad!

Heit. Aga Laine, mis sul siis dionysilise
 ilmawaate awalduste vastu pekas ole-
 ma.

Ebba (Ülistile). Teie olete muidugi ka sar-
 nases arwamises naeselikkuse awalduse-
 wiiside kohta?

Ülist. Ma ei ole paraku õnnelikus seisu-
 korras olnud neid näha.

Ebba. Mis? Te loeksite seda õnneks?

Ülist. Teaksin vähemalt oma silma järele
 otsustada.

Ebba. Miks te enesele siis kedagi ei otsi?

Ülist. Ma ei näe, vähemalt lähemas ligikon-
 nas, mitte kedagi, kes waba oleks ja kel-
 lele ma ennast wõiksin pühendada, wälja-
 arwatud ehk paroness Aarkampenile wõi
 prl. Mülkarile.

Ebba (muigale).

Ülist (näeb muigamist, astub järsku tagasi).

Ebba (waatab talle kahjatsedes, siis uhkelt
 ja pahaselt järele ja läheb ära pahema-
 le poole).

(Ouest kostab kisa, Heit waatab aknast
 wälja).

Heit. Tohoh!

(Kõik lähewad aegamööda akande juurde,
 pääle Bibanderi, kes jälle oma weini
 juures istub. Kuuldub Aarkampeni wandu-
 mist ja mitu meesterahwa häält).

Heit. Parunil on jõudu, aga meie talupoeg on

ka tugew.

Rosalie. Tore musklite jõud!

(Ebba ja Laine tulewad akna uurest ära).

Mülkar (uksest sisse tormates). Parun peksab poissa!

Ülist. Näeme isegi. Aga nüüd hoiawad nad teda kinni.

Barbara (awab akna). Dittmar, Dittmar, aga ma palun, quel horreur! Tule üles. Jaan lase lahti, paruni härra peab üles tulema.

Hääl alt. Kohtusse kaeban ma!

Teine. Mina siia enam ei jää, kus niisugune mõrtsukas talitab.

Aarkampen (tornab uksest sisse).

Barbara. Mis sääl siis oieti oli?

Aarkampen (ääreta vihas). Ja mite ühtegi mõisameest kuskil! Ei wõtta mütsi maha, ma tõmban moõda pään, uriseb wastu. Ütlen kubjale et kõita, Kubjas ei kõida, uriseb wastu. Siis tõmbasin ma neile kõigile!

Heit. Ajalooliselt hästi tehtud, juridiliselt aga piinlikud tagajärjed.

Aarkampen (hoiab kahe käega pääst kinni,

karjub siis äkki). Jumal taewas, ma ei saa mitte midagi enam aru, mitte kui midagi, kõik on nii segi (wajub toolile. Waikus. Waatab siis Ebba poole, tunnistad teda, läheb aegamööda

tema poole). Utle sina mulle, mis see kõik tähendab. Need kõik sääl (tähendab teiste pääle) on nii moonutatud, nagu hirwitawad tondid, sinul on nii lahke silm - (laulab).

Nagu wiirastuses kõnnin ma,
Mis ma näen, silm ei seleta,
Ainult sina oled tuttaw aastasadadest,
Sinu kõnnak räägib ammukäidud radadest,
Mis ma unustanud ja nüüd ei mäleta.

Aja hämaruses rääkis kord su suu,
 Mis ta ütles, kadus, kadus ka kõik muu,
 Mis on ununenud, tuulest kantud üle
 mere, maa,
 Ammu tuttav on mul sinu suu.

Sinu silmist waatab vastu waim,
 Kellest tasa ajakaugelt sonib aim,
 Teda nägin, ei ma tea, kuns, kus,
 Sinu silmast waatab vastu tuttav waim,
 Terwe muu maailm on mulle wiirastus.

(Wõtab Ebba kätest kinni ja jääb tema
 otsa waadates seisma. Koputatakse).

Barbara. Sisse!

(Tulewad sisse kubjas, töölised, naesed).

Barbara. Waata Dittmar, säält tuleb terwe
 moisa rahwas, kes nüüd sinu sõna peawad
 kuulama...

Kubjas. Seda küll ei ole.

1. tööline. Me tuleme ülesütlemä.

2. tööline. Tappa me endid ei lase.

3. tööline. Nüüd on ka kohut ja säädust
 olemas.

1. naene. Mu mehel löi ta näo lõhki.

2. naene. Hansul löi ta hamba suust.

Kõik töölised. Me läheme ära, kaebame koh-
 tusse, palk olgu kohe väljamakstud,
 seda me ei kingi, ega me ei jäta j. n. e.

Barbara. O issand, nüüd heinaajal lähewad
 nad ära, Dittmar.

Dittmar. Siis toodakse nad tagasi ja an-
 takse piitsa.

Emilie (rahwale). Aga see on ju ainult
 kihlwedu, käelöömine.

Kubjas. Käelöömine teise inimese näkku ei
 seisa kontrahin.

Barbara. Dittmar, aga kui nad tõesti ära
 lähewad?

Aarkampen. Mingu põrgusse (Ebba piha üm-
 bert kinni). Aga sina ei lähe, sina
 jääd ja tulgu kas wõi tulist tõrwa
 taewast.

Ebba. Aga paruni härra (püüab ennast wa-
bustada).

(Ulist kargab Aarkampenile kirstest kin-
ni ja tõmbab ta tagasi, Heit w. vastab
Aarkampeni käed Ebba piha ümbert).

Ulist. Tagasi!

Heit. Paruni härra, te unustate ennast!

Rahwas (tungib ettepoole). Mede preili
külge tükib juba. Seda ei ole, käed
mis ära mede preili küljest, mede preilit
ei tohi püttu!

Barbara. Dittmar, Dittmar.

(Aarkampen tõjutakse ära söögisaali,
Barbara, Emilie, muist rahwast seisab
ees ja ei lase teda ettetuppa).

Bibander (rahwast tagasi tõrjudes). Pax
vobiscum, pax vobiscum.

Rahwas. Paks jobiseb, kuulake, paks jobi-
seb.

Mülkar (ühele ja teisele). See on ju
ainult nali, on ju ainult kihlwedu!

Bibander (Ebbale). Tütar, anna õige parem
järele, mis sa nõnda puikled, mis sest
õige ära ei ole. Ta laseb ennast si-
nuga ehk koguni laulatada. Ja mina
laulatan teid...

Heit. Kuulge, see on juba liiga häbemata.

Rosalie. Ebba, mis siis oleks, oleksite
paruni proua (pilkawalt). Parunitel
ei ole nii palju lapsi kui õpetaja-
tel...

Bibander (Rosaliele). Ja sina tuled mul-
le wirtinaks (naerab ja talle lõuä
alla koditades). Sa ajad ikka seda
ääriweerimööda juttu. (Rosalie lööb
ta käe päüle).

Aarkampen (katsub weelkord ettepoole
tungida, teda hoitakse tagasi). Minge
koik porgusse, aga Epp jäägu minu juur-
de!

Bibander (wäsinult). Jäta Aarkampen, sapien-
ti sat. Terwe ilma kord on kõikumas.
Kõik on siin ära nõiutud. Jäta järgi!

Barbara. Ja, Dittmar, me tahtsime ju lõbusad olla, sest et sa tulid.

Bibander. Lõbus olla on parem jah, kui muud ei aita. Ei jaksa meie pää sellest siin aru saada. (Laulab waltseriwiisis).

Wiirastus on mul nüüd terve maailm,
ja mis ma ka näen, ei seleta silm,
mina waene, mina waene,
mis enne on olnud, on kaduma läind
ja kõigest, mis meelitas, üle on käind
nagu laene, nagu laene.

Kus muld oli meie ja taewas ja tuul,
ja naeratus meie, mis mängis su suul,
noor naene, noor naene
ja õhk oli meie, mis hingasid sa
ja asegi meie, kus puhkasid sa -
mina waene, mina waene.

Ja werigi meie ja elu ja hing.
Nüüd köidab ja keerab meid noiduse ring,
mina waene, mina waene.
Me wõim ja me wägi on pihu ja põrm,
meid juhib ja weab sinu wäikene sõrm -
noor naene, noor naene.

Noor naene, noor naene, siis oli nii hää
ja toeta temale õlale pää.
Aarkampen (Ebba poole - nüüd tuleb waltseri
muusika iseloom täilikult nähtawale).

Noor naene, noor naene, oh oli nii hää
ja pane mu õlale ometi pää,
mina kiigutan, hällitan, unutan sind,
minu käsi sind hoiab, sinu toeks mu rind.

Heit (Ebbale naljakalt pilgates).

Noor naene, noor naene, oh ole nii hää
ja toeta temale õlale pää,
tema kiigutab, hällitab, uinutab sind,
tema käsi sind hoiab, sinu toeks ta rind.

Ebba (Aarkampenile).

Mina toetan õlale sellele pää,

kes minule armas, kes minule hää,
see ainult siis hällitab, uinutab mind,
ta käsi mind hoiab, mu toeks ta rind.
Laine (kordab Ebba salmi).

Uheskoos: Ebba. Mina j.n.e.
 Laine. Mina j.n.e.
 Aarkampen. Noor naene j.n.e.
 Bibander. Noor naene j.n.e.
 Heit. Noor naene j.n.e.

Koor. Tema toetab rinnale sellele pää,
kes temale armas, kes temale hää,
tema toetab rinnale sellele pää
j.n.e.

Barbara (Emiliele). Jumal tänatud, et
need dissonantsid hakkavad kaduma.
Loodame, et see nali kõik hääga lõpeb.
(Rahwale). Ja teie minge nüüd pere-
tuppa, säääl antakse teile süüa ja
juua ja siin on teil ka waluraha.
(Annab paberiraha kubjale. Rahwas
aegamööda ära).

Bibander (Aarkampenile). Ja sina, Aar-
kampen, ära parem enam mässä, näe, laud
on säääl kaetud, sööma ja jooma parem,
sest homme oleme surnud. Ja jäta see
rumal tüdruk rahule, ei maksa möllata.

Aarkampen. Põrgusse mingu ta kurat -
(Karjub). Weini siia!

Barbara (Emiliele). Jumal tänatud, kui
Aarkampenid weini hakkasid jooma, siis
sai nendega ikka kuidagi wiisi läbi.

Heit. Etenduse rõõmsam osa algab. (Wõtab
Ebba ümbert kinni, tantsib waltserit
ja laulab).

Noor naene, noor naene j.n.e.

(Mülkar tahab Ebba juurde tormata,
teda wõtab aga teel Rosalie kinni
ja tantsib temaga).

Mülkar (protesterides). Mina kui õpetaja-
ameti... õpetajaameti...

Ebba (laulab). Mina toetan sellele õlale
pää,
kes mulle armas, kes mulle hää j.n.e.

Laine (laulab ja tantsib Ülistiga). VI
(Heit wahetab äkki, kui Ülist mööda
tantsib, Ebba Laene vastu ära. Bi-
bander waatab suurte silmadega päält
wotab siis äkki Emilie ümbert kinni
ja waltsib sekka).

E e s r i e .

IV. waatus.I s i k u d .

Dittmar Aarkampen.
 Bibander.
 Mülkar.
 Ebba.
 Heit.
 Laine.
 Rosalie.
 Emilie.
 Kaubajuut.
 Hiidetark.
 Üks eit.
 Politsist.
 Rahwas.

Näitelawa nagu teises waatuses.
 Laternad on juba ülesriputatud, neid on
 aga rohkem kui teises waatuses, kogu
 kogu arrangement on rikkalikum. Ebba ja
 Mülkar on praegu ülesriputamisetöö lõpe-
 tanud ja waatlewad seda.

Aeg: Jaaniöö aasta pärast.

=====

Ebba. Nii, see oleks siis tehtud. Kahju, et Heit Parisis on, ta wõiks weel ülewadata, Heidul on parem maitse kui minul.

Mülkar. Mis te nüüd räägite, preili Ebba, mina leiain, et teil otse haruldaselt hää maitse on.
(Kaugelt on juba lõõtsapilli, tsiteri häält kuulda).

Ebba. Kuulge, jaaniõhtu algab juba. (Kuulatawad. Jälle on wiisi kuulda "Kägu on wa kawal lindu". Pahemalt poolt tuleb mehi ja naisi, kompsud käes, nad lähewad paremale poole).

Keegi. Oli aga seda kaupa sääl koos, Arniku Rein ostis enesele taskud päris lagedaks.

Mülkar. Need tulewad oksjonilt.
(Tulewad jälle kaks eite ja üks mees, näewad neid ja ütlewad: tere õhtust!).

Ebba. Tere, kas oksjon juba möödas?

Eit. Mööda jah, preilikene. Oli sääl küll seda kaupa, et taewas hoidku. Ja odawalt läks.

Ebba (Mülkarile). Mul on waesest Aarkampenist päris kahju.

Mees. Teda ennast otsiti ka igalpool, politseimehi oli ka näha, tahtsiwad teist kinniwiia, nagu kuulda, ei olnud aga näha kuskil. Jah, jääme siis terweks preilithärrat, waja jaanitule eel natuke ka iwa wõtta.

Naesed. Jah, jumalaga siis, preilikene, waja keeta jah midagi. Jumalaga!

Ebba. Jumal kaasa, jumal kaasa!

Mülkar. Rahwa wanasonadel on ikka sagedasti oma sügaw tõde sees: näituseks - pill tuleb pika ilu järgi, ja kui sa mõtled, kuidas see Aarkampen elas ja ülesastus, siis wõime siin küll kaunis selgesti ühte kõrgemat kättetasumist näha. Tuleb arwata, et ka õpetaja Bibanderi kätte kord tuleb. Wanad naesed on ta kõik pööra ajanud oma ristisõidu

Ja mõttega Palestiinasse ja täna olewat
-saw kihin nende seas õige suur.

Ebba. Mul on tõepoolest tunne, et nad mõ-
lemad ise ei teagi, mis nad teevad, et
nad ise väga õnnetud on ja sellepärast
on mul ka neist kahju.
(Heit paremalt poolt).

Ebba. Heit, armas Heit! (Jookseb talle was-
-tu). Kust sina siia said?

Heit. Tulin jaamast jala otseteed üle soo,
tahtsin teid natuke üllatada.

Mülkar. Ei kannatanud Pariisi õhku välja?

Heit. Leidsin, et jaaniööd ikka ainult
kodus saab maitseda. Aga kuulge, rah-
wast tuli palju wastu, rääkis, Aarkam-
peni oksjonist, kas see kihlweo täht-
aeg wahel ei lõpe?

Mülkar. Nüüd täna wist lõpeb. Aarkampen ja
Bibander seletasid weel eila saladus-
liselt, et nad täna lõppu tahawad teha.

Ebba. Bibander tahtwat Palestiinasse min-
na (naerab), wanad naesed on waimusta-
tud, tead tal on palju poolehoidjaid, te-
ma hullude jutluste pärast.

Mülkar. Ja Aarkampen ajaš moisa täiesti
pankrotti. Välja ta mõisast ei saanud
sestsaadik, kui ta Orajõe poiste käest
peksa sai, sest et Orajõe äida põlema
pistis. Elawat niisugused tema maa pääl
ja ei makswat maksusi hahahaha! Ja need
kubja tasud ja walurahad! Tegi, nagu ei
tunneksgi raha wäerdust, ega raha ennast.
Laskis aga moisa tuua kõike, mis tahtis,
raudriideid, kilpisid, olewat ristisõidu
jaaks waja - ja wana preili muud kui
maksa! Ja õhtuti laulab ta preil Ebba
akna all.

Heit. Tublid poisid, seda peab ütlema. Nii-
sugust osa äärmuseni läbiwiia, see nõuab
juba jõudu! Mis Laene teeb?

Ebba. Ah kallis Heit, sa ei teagi, ei wõigi
teada, Laene sõitis eila Pariisi!

Heit. Pa - - parisi?

Ebba. Ja, tahab sääl waadata, kus edasi saaks õppida.

Heit. Taewas halasta, miks ta mulle siis sellest warem ei kirjutanud?

Ebba. Tahtis sind wist ka üllatada.

Heit. Niisugune wõimata tüdruk. Kelle poole ta sääl pöörab? Tuttawaid ei ole. Eila sõitis ta, ütled sa. Oot'ma telefonerin jaama, et talle rongi järele telergaferitakse, soowitan vähemalt tuttawate adressisid (ruttab paremale poole ära, hüüab tagasi). Ma tulen kohe tagasi.

Ebba (waatab talle naeratades järele).

Mis me teda siin ootame, telegramm tohiks küll hästi pikaks kujuneda. Läheme, waatame, mis teised kodus teewad ja tuleme siis jälle tagasi. (Pahe-
mat kätt ära).

(Kaugelt kuuldu ristisõitjate koor, mis oige aegamööda lähemale jõuab. Aarkampen tuleb pahemalt poolt eelplaanilt hii-
lides, suur kilp ja möök ja pütt wõid käes. Ta on raudriides, kiiwri wisiir aga lahti, tuleb tagasi waadates pahemat kätt olewa puhma ette, istub sinna pingile ja ootab, louga möoga nupu pääle toetades. Siis wõtab ta wõolt koti ja hakkab tema sisu waatama, paneb rahasid pingile, loeb, waatab ühte sõr-
must, siis ühte keti otsas olewat uuri, kuuleb ta tiksumist ja paneb ta kartlikult pin-
gi pääle, natuke kaugemale. Waheajal waikib ristisõitjate koor, algab siis jälle uuesti, jälle natuke lähemale. Paremat kätt ilmub
Heit. Aarkampen kuuleb sammusid, luurab, laseb wisiiri ruttu ette, kargab möök ja kilp käes
Heidule wastu).

Aarkampen. Raha wõi elu.

Heit (põrkab natuke tagasi, siis naerab ta).

Ikka wa'naljahammas edasi, härra parun. See on tõepoolest osa oma loogilise tipuni wiimine. Pääle pankroti rööwrü-
tel - noh, ma olen kindel, et teie oma

kihlweo hiilgawalt wõidate.

Aarkampen. Pikka juttu ei ole waja, raha siia!

Heit (humoriga teise arwatawat mängu kaasa mängides). Kui see just nii peab olema (tõmbab rahakoti), aga ma usun, ma heidan ise teie kompagnoniks, siin on (loeb) justament kakskümmend kolm kopikat, kõik muu raha andsin ühele mehele telegrammi jaoks. Sõitis teine juhtumisi jaama.

Aarkampen. Anna siia!

Heit (annab, natuke ohtes). Ma usun, ma pean kuidagi wiisi mõistlikuks saama, see raha muud kui libiseb mul näpude wahelt. Aga ütelge, härra wõsarüütel, miks te nii halwa koha walisite, siit käiwad ainult waesed jalarändajad. Maanteel oleks suurem lõikus.

Aarkampen (on raha koti sisse pannud, kurjalt). Sää! ma olin. Natuke sain, ütlewad, et halwad ajad. Ainult kaks kullatükki, hõbetat rohkem ja waske ka ja püti wõid. Mõni pakkus kirjut paberit, selle wiskasin neile näkku.

Heit. Miks nii suuremeelne olla. Kui juba, siis juba! Oleksite kaunis ilusa natukese kätte saanud, säält sõidab täna palju rahwast mööda.

Aarkampen (kartlikult). Aga kuradid sõidawad säält ka mööda, tuliwad wankris, mil suured silmad olid, mil ühtegi hobust ees ei olnud ja mis röökis nagu wasikas ikka öök ja öök, ise kaks tükki päris kortsus nahaga ja suured silmad pääs, kihutasid mööda, käanasid teie poole sisse ja mina tulin parem ära sila.

Heit. Mis te ütlete, automobil meie maja poole! Peab õige waatama minema, kes need külalised on? (Ära).

(Rostisõitjate koor on seni ikka peatustega lähemale tulnud. Nüüd tuleb ta paremat kätt metsatuka poolt nähtawale.)

Kõige ees Bibander, pruun usurändaja-
te rüüd seljas, walge wõõnoor, ümargu-
ne usurändaja, mille küljes tigukarp
ripub, õige pikk kõwera otsaga kepp
käes, sandalid jalas. Tema järel palju
wanu naisi ja mõned wanad mehed. Nen-
de seas Hiidetark, aga ilma tiarata,
waid õige kõrges läkiläkis, mille riie
punane on. Ristisoitjate koor laulab).

Bibander. Nüüd läheb tee hommikumaaale.

Koor. Teda päästma ära Muhamedi ja tema
 prohwet'i käest.

Bibander. Sancta simplicitas, ergo bibamus,
 vita nostra brevis est.

Koor. Sõna wõimuga wõidame.

Bibander. Ubi bene, ibi patria.

Koor. Saratsenid ja maurid ja mooramaa
 mehed
 ja mustlased kõik maha notime
 ja hinge me pühendame pühale wõit-
 lusele.

Bibander. Palestiinasse ihkab meie hing!

Ex oriente lux!

Koor. Juuda rahwa isamaale sammume,
 Paganatest puhtaks tema pühime,
 Ristisõtta julgelt meie astume,
 Päikesetõusu poole wapralt rühime.

Bibander (on wahepääl künka otsa roni-
 nud). Armsad hinged! Meie oleme täna
 kokkutulnud siin sellel maal wiimast
 korda. Meie läheme ära siit patuorust,
 kus ei ole muud kui kurjust ja silma-
 kirja ja silmapettust, läheme ära Jeru-
 salemma, kus on (wäristab hääleg) pal-
 mipuud ja kus me oma hinged puhtaks
 peseme Kidroni jões. (Hiidetarga poole).
 Aga ütle külamees, kes sa seni pole
 olnud minu karja seas, kas oled sa
 walmis kaasa tulema ja kes sa oled?

Hiidetark (laulab).

Olen saatuse käskjalg.

Kuhu sina lähed, lähen ka mina,

Kuhu sina astud, sääl astun ma ees,

Olen teenäitaja määratud rajal,
 Olen käskjalg kõrgema saadet' d,
 Wägewama wäe ilmutaja.

Bibander. Et see nii siis olgu. Arvad
 hinged! Kui üteldud on "ubi bene, ibi
 patria", siis on see üks tark sanna,
 mille järele peab käima ja peab oma
 õige isamaa ülesotsima. Ja kui üteldud
 on "ergo bibamus", siis peame
 otsima oma jõge Kanaani maal! (Wä-
 ristab häälega, naesed pühiwad silmi),
 kust me jooma piima ja mett, ja kus
 lähem meie hing puhtaks ja meie wõ-
 tame walged riided selga (näeb Aarkam-
 penit)... mis kurat sina siin teed?

Aarkampen. Kasi minema siit oma karjaga.

Bibander (oma kogudusele). Mõtlege siis
 siin seni waikselt selle pika tee-
 konna üle järele, mis meie ees on,
 kuni ma selle patusega säääl räägin.
 (Tuleb alla Aarkampeni juurde). Mis
 sa siin wahid?

Aarkampen (kanatamatalt). Kaupmehi ootan
 ja rahamehi ja teen nad siis paljaks.
 Kasige siit minema!

Bibander. Patune, kas sa ei tea, et kirjuta-
 tud on, sa ei pea mitte...

Aarkampen. Ma ei pea mitte ennast pühale
 maale läbisantima, kas sa ka tead. Egas'
 ma nõnda (näitab usurändajate pääle)
 Jerusalemma saratsenlaste käest ära
 ei saa wõita. Hobused wõtsid nad (näi-
 tab alla mõisa poole pahemat kätt)
 ära, ja hobuseid ja ratsamehi on mul
 waja.

Bibander. Õigus, sul on jällegi õigus.
 (Pöörab ümber, lähem koguduse poole).
 Nii siis, armsad hinged, jätame rüütel
 siia üksi! Tal on rahu waja, et ennast
 püha sõja wastu walmistada. Ja meie
 läheme nüüd kõik weel koju, wõtame kaa-
 sa, mis waja ja tuleme kesköö ajal siin
 kokku. Siit algab siis teekond hommiku-

maale. (Seadib ennast etteotsa ja lau-
luga ära).

Bibander. Nüüd walmistage wõitluse teekon-
da kurja juure wastu.

Koor. Me tahame ikka sinu sammu jäljes
astu.

Bibander. Mohammed hoia alt, kui me tuleme.

Koor. Ja sinu trooni ümberlökkame.

Bibander. Poolkuu sinul katki kääname.

Koor. Ja moorlaste kaelad pahempidi wää-
name.

Bibander. Kõik paganad maalt wäljasaadame.

Koor. Kõik paganad maalt wäljasaadame.

(Ad infinitum).

(Paremat kätt tuleb kaubajuut, kauba-
kast seljas. Aarkampen talle wastu, kui
ta puhma lähedale jõuab).

Aarkampen. Seisa!

Juut (heitub hirmsasti). Ai wai mer. (Natu-
ke toibudes). Ma arwasin jube, et on
üks röiwrüütel, on aga ikke parun Aar-
kampen kill, kesh armashtab tehja weike
nali.

Aarkampen (näitab kasti pääle). Mis sääl
sees on?

Juut (äriroomsalt, wõtab kasti seljast). Ma
metleshin, et kash ma shann tehja tena
ehtu weel üks weike keseäft, ja mul on
illush kaup, parun herra, wegga illus
kaup (teeb kastid lahti), paruni herra
shapp wegga rahul olema...

Aarkampen (näitab päälmise kasti pääle). Mis
siin sees on?

Juut. Oh, siin on pitsid ja päilad, see on
naishterahwa ashjad, nööpnoelad, broshed,
ninnerätiked, pitsedega ja kui paruni
herral on üks pruut, siis weip paruni
herra kinkeda talle shärged, eht battiist,
(näitab), waadeke, mishsugune reiwad,
ilusam kui shiid...

Aarkampen (näitab teise kasti pääle). Ja
siin?

Juut. Shiin on reiwad, kammgarn, shewiot,

-usi bukskin, weip ka kinkeda wei weip
enesel laske tehja illekond pulma
-noxi jaaks, keik wabrikust, esimenne klass,
perris prima (laotab ikka roh em as-
ju laiali) ja shiin on paruni herra-
le enshele weike peegel, et paruni her-
-sno ra weip waata, mis illus mees ta on,
ja habeme shide wurrude jaaks...

Aarkampen. See kõik jääb siia. Ja nüüd
näita oma rahakott.

Juut (ikka weel lõbusamalt). Paruni her-
ra tahab osta keik ära, paruni herra on
hää kunde...

Aarkampen. Rahakott siia!

Juut (ikka weel ilma et ta arusaaks). Ma
metle ikke, et paruni herra tahab nei-
ta mul nüüd omma raha, aga paruni her-
ra taheb nehja minnu raha... wisht, et
kash ma weip tagasi anda...

Aarkampen. Juut, ära arwa, et ma maksan...

Juut. Noh, paruni herra kirjutap shiis iks
weksel...

Aarkampen. (juudil kõrist kinni). Raha siia,
ütlen ma.

Juut. Wai gesriin! Was is doos?

Aarkampen (lööb teda laperguse mõõgaga).

Juut (tardunult, wotab rahakoti wälja, mil-
le Aarkampen tal käest ära kisub). Iks
röiwrüütel, iks peris röiwrüütel! (Pis-
tab äkki pahemale poole plagama, kui
ta kaugel on, karjub ta). Politsei,
urjadnik, shraasnik, politseimeister,
iks reiwel on metsas, iks reiwel on
metsas!

Aarkampen (istub pingile ja loeb raha juu-
di kotist, waatab kastide sees olewaid
asju, uurib ühte ja teist põhjalikult.
Siis kuuleb ta häält ja luurab puhma.
Tulewad Ebba ja Ulist).

Ebba (waatab tagasi). Imelik! Üks juut, kes
karjub, et rööwel metsas on, üks saladus-
line automobil, kes kui meid kedagi kodu-
dus ei leitud, teie kodu poole kihutab,

üks siin ja sääl nähtud iseäralik wanamees saladuslike ja tumedate sõnadega... päris iseäralik õhtu.

Ülist. Ma ei tea kedagi wõorast oodata...

Ebba (näeb äkki Aarkampeni). Ja siin üks rüütel wõsa taga luuramas. Üks wõsarüütel. Tere õhtust härra parun! Mis te siis teete?

Aarkampen (teeb kõigepäält wisiiri lahti, siis wõtab kiiwri täiesti päest, näitab käega pingi pääl ja maas laiali olewate asjade pääle). Rõowin.

Ebba (hakkab naerma). Ah sellepärast see onnetu juut! Teete teie aga algupärast nalja. Muidugi tasute talle ta ehmatuse rikkalikult pärast ära!

Aarkampen. Li.

Ebba. Aga paruni härra!
(Mülkar tuleb rutates, tema järele kohe Rosalie, siis ka Emilie).

Mülkar. Ah, siin te olete, preili Ebba.
(Näeb Aarkampeni ja astub Ebbale liigemale, Rosalie astub tema kõrwale, aga natuke temast tagapoole).

Ebba. Ja, ja waadake (naerdes), siin seisab parun Aarkampen ja mängib wõsarüütli. Praegu on ta ühe juudi surmani ärahirmutanud. Ja nii kuri näeb ta wälja, nagu wõiks ta äragi tappa.

Aarkampen. Tapan ka, kui waja. Selle Mülkaru Matsi oma libeda näoga looksin ma kohe surnuks. (Astub sammu Mülkari poole, kes taganedes Rosalie ümbert kinni wõtab ja tema taga poeb. Sellest saab aga Rosalie teistwiisi aru, najatab ennast ütlemata armastuserikkalt Mülkari külge, paneb parema käe talle ümber kaela ja suudleb teda mitu korda).

Rosalie (Mülkarile). Oh teie kelm küll, teie kelm, teie kelm!

Emilie. Fromhold!??

Mülkar. Tädi, ega mina... (on täiesti perplex).

Rosalie (Emiliele). Fromhold on niisugune kelm küll...

Emilie. Aga ta oleks mulle ju pi anud üttelema...ma mõtelsin hoopis 1 dagi muud...

Mülkar. Tädi, ega mina...

Rosalie. Ma olen ikka ütelnud, need usu-teaduse mehed on need kõige hullemad...

Ebba. Soowin südamest õnne, preili Kangur, südamest palju hääd, härra Mülkar.

Emilie (protesterides). Aga nii kaugel me veel ei ole, säääl pean ma ometi sõnakese ka kaasa rääkima...

Rosalie. (ei lase ennast põrmugi segada, rõõmsalt). Iseenesest mõista, juba wiisakusgi nõuab teie sanktsiooni, tulge, tulge! (Wõtab Emilie ümbert ja Mülkari ümbert kinni ja wiib nad ära näitelawa tagaplaanile, kus nad edasi konelewad).

(Aarkampen on waheajal jälle pingi pääle istunud ja loeb oma rahasid).

Ülist. Ja teie...teie soowite...südamest onne?

Ebba (imestusega). Aga miks siis mitte?

Ülist. Aga mina...mina...mõtelsin...ikka.. Mülkar wiibis alati teie seltsis...ma sain sellest nii aru...

Ebba. Härra Ülist, ärge olge rumal.

Ülist (kangekaelselt). Ja aga teie lubasite teda ikka teie ümber wiibida...

Ebba. Ma luban ikka enese ümber wiibida, kui ennast korralikult ülespeetakse, härra Ülist ja mitte mossis ei olda ja ikka urisew nagu teie, härra Ülist ja sellepääle waatamata oleksite ka teie...

(Laine tuleb automobiliülikonnas paremalt poolt).

Ebba. Taewas! Laine! (Temale wastu, kaisutawad ja suudlewad üksteist).

Ülist. Hull tüdruk, kust sa jälle siia said?

(Kaisutab teda), Kas Parisi ei tahtnudgi wõi mis?

Laine. Tahtsin küll, tahtsin küll. (Õige rõõmsalt). Kõiksugu põhjused, kõiksugu asjad, äriasjad minugipärast, laialt käiwad äriasjad, sain eila Tartus kuulda, et Heit olewat kodu poole läbisõitnud. (Heit tuleb pahemalt poolt). Heit! Heit! Siin ma olen! (Lendab Heidu poole, wõtab tal kõrwust kinni ja raputab teda). Rumal poiss, Heit, ütle et sa rumal poiss oled, wäga rumal poiss, suur wäga rumal poiss (siis talle kaela ümbert kinni), aga minu rumal poiss, ütle miks sa mulle ei kirjutanud, mitte sõnagi, et sa kodu tuled, nüüd pean ma sulle sinna järele sõitma ja siia järele sõitma nagu mõni meestesõge naesterahwas, ja siin ma nüüd olen...

Heit (wõtab ta põskede ümbert kinni, suudleb teda mitu korda). Seda suukest wõib wist ainult niiwiisi sulguda. (Ebba ja Ülistile). Wabandage! (Ära Lainega näitelawa tagaseina poole).

Aarkampen. Neli kuldtükki, kaheksateistkümme suurt hõberaha, seitsekümmend kaks wäikest hõberaha, sada kakskümmend seitse wasktükki. (Tõuseb püsti, paneb rahad oma kiiwri sisse, läheb Ebba poole). Säh!

Ebba. Taewas halasta, mis pean mina sellega tegema?

Aarkampen. Ma tahan ju siit ära minna. Hommikumaale Palestiinat päästma saratsenlaste käest (Ülist ilmub künka otsa ja kuulab päält), tahan ristisõda alata arablastega ja muhamneediga ja tahan, et sa kaasa tuled.

Ülist (tagaseinal olijatele). Hei, lapsed, tulge siia, siin on jälle üks etendus. (Teised tulewad).

Aarkampen. Ja, ma tahan, et sa kaasa tuled. (Kurwalt). Siin on nii raske elada, nii

halb on mul siin, nii halb. Ja kui ma su otsa waatan, siis tunnen m, et ma ise ka halb olen. Ja rumal. Mu ää ei saa millestgi aru, mis siin kõ... sünnib. Terwe maailm on siin wiirastusi ja luupainajaid ja nõidust täis, kõik hirmutab ja kohutab ja ma olen jõuga katsunud, aga ei aita, see vägi on minust kõwem. Ainult sind ma usun, ainult sinu silmad ei peta. (Heidab põlwili ja pakub ikka kiiwrit). Tule kaasa. Ma tahan sulle kõik anda, mis mul on. (Tõuseb üles ja kobab juudilt wõetud asju ülesju kokku, tuleb tagasi, heidab uuesti põlwili, paluwa häälega). Waat' siin on kamngarni ja sheewiotti pitsidega ja ülikond pulma jaoks ja broshesid, ja battist, esimene klass, päris prima, ja habemside wurrude jaoks... (Kõik naerawad).

Heit. Miks te ka wõipütti ei paku? (Aarkampen ronib põlwili edasi ja tahab Ebba põlwede ümbert kinni wõtata).

Aarkampen. Tule kaasa, mu süda walutab, ma tahaksin surra. (Karjub). Kuuled sa, ma ei taha ilma sinuta minna!

Ebba. Ülist, ma kardan.

Ülist. Ei ole midagi karta.

Ebba (toetab ennast Ülisti najale). Aga ma kardan siisgi. (Kelmikalt). Just nii, nagu ennist Mülkar kartis.

Ülist (waatab teda õige uurides). Ja peab teiega niisana sündima, nagu Mülkariga?

Ebba. Ja!

Ülist. Ebba! Ebba! (Wõtab ta ümbert kinni ja suudleb teda).

Aarkampen (tõuseb järsku püsti, jääb õige kurwalt seisma, laulab).

Nüüd tuli õõ!

Ja kattis kõik, mis hinge sees mul elas.

Nüüd tuli õõ!

Kõik tuled on nüüd kustund,
Ja pimedus on pilkane mu põues.

Nii pime on!

Ei tea teed, ei näe teed,
Ei lootus näita edasi,
Ei lootust enam olegi,
Ei lootus enam elagi.

Mis teen ma waene, armetu,
Nii armetu, nii waewatu?

Sa oled teise oma ju,
Sa ainsam, kes weel aitaks mind,
Kes päästaks mind, kes tõstaks mind,
Sa oled teise oma ju,
Kõik tuled on ju kustunud,
Nüüd tuli öö!

Ma tunnen et ma needitu,
Ma tunnen nüüd, mu wanne on,
Et igawesti ihkan sind,
Et igawesti ootan sind,
Et igawesti loodan sind
Ja tean, et sina ialgi
Mul oma kätt ei ulata.
Ja tean, et igawik on ees,
Kus walgust walgub teistele.
Mul tuli öö.

Ma tean nüüd, see öö on pikk,
See öö on põhjatu kuristik,
On ööde öö, on igawik,
Ja sinna sisse pean kaduma ma,
Pean üksi ja abita rändama,
Sa kätt mul ial ei ulata,
Mu hing peab ikka rändama.
Sind ihkan, sind ootan,
Sa kätt mul ial ei ulata,
Ei sära mul tähte, mu öö on pikk -
On ööde öö, on igawik,
Sa kätt mul ial ei ulata.

(Pääle laulu istub Aarkampen pingile
ja hakkab ärdasti nutma. Nutab ikka kowemini).

Ebba (kohkunult). Taewas halasta, ta nutab.

Laine (niisama). Nutab tõesti.

Ebba (astub ta juurde). Parun Aarkampen.

Ega ma teile haiget ei teinud?

(Aarkampen nutab kõwemini).

Ebba. Parun Aarkampen, ma ei tahtnud tei-

le haiget teha.

(Aarkampen nutab edasi).

Ebba. Andke mulle andeks. Ma ei teadnud.

(Laulab).

Anna andeks, õnnetu mees,
Teadmata tegin sul walu ja waewa,
Kogemata ma waewasin sind,
Anna andeks, õnnetu mees!

Kõik meie kanname raskust ja waewa,
Pilwed need tulewad ähwardes taewa,
Pilwed kord kaugele waowad,
Kord kaowad.

Kui mina saaksin, ma wõtaks su walu,
Wõtaks su walu ja pisarad.
Teadmata, tahtmata tegin sul walu,
Anna mul andeks sa õnnetu mees!

Ülist (puudutab Ebba kätt, tasa). Jätame

ta üksi. Ta kannatab raskelt.

(Kõik lähewad tasa ära. Kägu kukub 21
korda. Paremat kätt ilmub Hiidetark, te-
ma taga Bibander).

Hiidetark (laulab).

Tund on käes, kägu kukkus,
Kutse on meil kõrgelt tulnud;
Taewa käsku täide saata,
Wägewa tahtmisi teenida.

Maha tuleb maa nüüd jätta,
Maha jätta hiiesalud,
Oru õilmed õitsemaie,
Ohu õrnad õhtu lõhnad,
Järwe wirwendaw wetewoog.

Maha tuleb sõber jätta,
 Maha jätta naer ja nukrus,
 Soojad soovid, soe süda.
 Ära tuleb aasalt minna
 Aja ääretuse kaissu,
 Muinasajasse tagasi.

Tund on käes, kägu kukkus,
 Seadkem sammud sinna poole,
 Kust pole tagasi tulekut.

Hiietark. Aeg on käes. Lähme teele. (Näi-
 tab juudilt ja teistelt võetud vara
 pääle ja ütleb Aarkampenile). Seda
 pole sul vaja.

Bibander. Sa näita teed.

Hiietark (näitab künka poole). Siit läheb
 tee, mis saatus määras!
 (Kaugelt ligineb usurändajate laul).

Bibander. Aga ootame enne teised ära.

Hiietark. Sa ära oota. Neid ma juhi ka.
 (Astuvad kõik künka otsa).

Aarkampen. Tund on käes, jumalaga!

Bibander. Tund on tulnud, jumalaga!

Aarkampen. Igawesti jumalaga!

Bibander. Ristisõta hinge päästma!

Aarkampen. Taewas kaitsegu ja hoia
 sind mu ainsam, armsam ilmas,
 andku õnne, andku walgust!
 Jumalaga igawesti!

Hiietark. Taara tarkus awitagu,
 saatus seadis teie sammu,
 walusalt taewas teid karistas,
 walus wägewama wiha,
 karm on kõrgema karistus!

Kõik kolm. Walus wägewama wiha,
 karm on kõrgema karistus!

Bibander ja Aarkampen. Jumalaga igawesti,
 igawesti jumalaga!

(Wajuwad lauldes maa alla, Hiietark
 jääb künka otsa. Kaugelt kuulda koor).

Ristisõitjate koor. Ristisõtta sõitemale,
 päästma pühamat paigakest.

- Kus on me hingekarjasekene,
 Kus on teejuht pühapaika,
 Kus on rüütel ristisõitja?
- Hiietark. Maha on nad maa nüüd jätnud,
 Taewa käsku täide saatnud,
 Wägewa tahtmisi teeninud.
- Ristisõitjate koor. Kus on teejuht püha-
 paika,
 Kus on rüütel ristisõitja,
 Kust läheb tee Jerusalemma,
 Ristisõtta, Türgi vastu?
- Hiietark. Ära ääretuse kaissu,
 Muinasajasse tagasi!
- Heit. Kus jäi rüütel ristisõitja?
Laine. Kus jäi rüütel ristikandja?
Ebba. Kus on rüütel õnnewaene?
- Hiietark. Maha jättis soojad soowid,
 Sooja südame surmoni.
- Rist.koor. Mis me teeme, kus me läame,
 Kust läheb rada püha paika,
 Kust wiib tee Jerusalemma?
- Heit. Kas tuleb rüütel weel tagasi?
Laine. Kuhu jäänud õpetaja?
- Hiietark. Ei nemad tule ilmassegi,
 Ialgi, ei igawikus,
 Läänud ära aja kaissu,
 Aja' ääretuse kaissu,
 Muinasajasse tagasi.
- Heit. Mängisid meil muinaslugu -
Laine. Mängisid meil muinaslugu -
Heit. Kihla wedades wõitsiwad -
Laine. Kihla wedades wõitsiwad -
Heit. Tea, kus nüüd nad sammud seadsid?
Laine. Tea, kus nüüd nad sammud seadsid?
Heit. Tagasi Amerikasse
 Kihlwedu kaukasse korjama.
- Hiietark. Tund see tuli, kägu kukkus!
Heit. Kägu on wa'kawal lindu!
 (Ilmub meeste ja poiste koor pare-
 malt poolt, eesotsas mõned polit-
 sistid).
- Politsist. Kus on teie parun jäänud?
Mehed. Kus on parun jäänud?

Heit. Parun jättis meid nüüd maha,
 Keeras sinna künka taha.
Politsist. Ei me näinud, ei me näinud,
 Seda teed me praegu käinud.
Mehed. Ei me teda mitte näinud,
 Seda teed me praegu käinud.
Heit, Ebba, Laine.
 Parun jättis meid nüüd maha,
 Keeras sinna künka taha.
Politsist. Seda teed ta pole läinud,
 Ise seda teed me käinud.
Mehed. Seda teed ta pole läinud,
 Ise seda teed me käinud.
Politsist. See on paha, see on paha,
 Paneksin ta trelli taha.
Mehed. Ei saa panna, see on paha,
 Teda mitte trelli taha.
Hiietark. Tund see tuli, kägu kukkus!
Heit. Kägu on wa'kawal lindu!
Koor. Kägu on wa'kawal lindu!
 (Koor teeb ringi pruut paaride
 ümber).
Hiietark. Tund see tuli, kägu kukkus!
Naeste hääled. Kägu on wa'kawal lindu!
Uks naene. Kägu on wa'kawal lindu jne.
 (Waata l. waatus)
Kõik. Kägu on wa'kawal lindu.

E e s r i i e .

Lõpp.

